

เอกสาร
สรุปเนื้อหา
ที่ต้องรู้

รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง

ระดับประถมศึกษา (สค11002)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 22/2559

เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้

รายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง

ระดับประถมศึกษา

รหัส สค11002

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนนี้จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

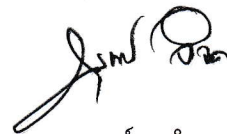
ลิขสิทธิ์เป็นของสำนักงาน กศน.สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกระดับการศึกษา สำนักงาน กศน. ในฐานะผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายประชาชนทั่วไปที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว และเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สูงขึ้น สำนักงาน กศน. จึงได้จัดทำสรุปเนื้อหา ที่ต้องรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อได้สะดวก รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดีขึ้น

สรุปเนื้อหาที่ต้องรู้ มีเนื้อหาจากการนำหนังสือเรียนของสำนักงาน กศน. มาสรุปเนื้อหา ประเด็นสำคัญที่สอดคล้องตามผังการออกข้อสอบในแต่ละรายวิชาของสำนักงาน กศน. สำหรับ เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้นี้ สำนักงาน กศน. ได้จัดทำรายวิชาบังคับ ทั้งสิ้น 5 สาขา รวม 42 รายวิชา ทั้งนี้ สำนักงาน กศน. ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครูผู้สอน และ ผู้เกี่ยวข้อง มาสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้ ในรายวิชาดังกล่าว

สำนักงาน กศน. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์กับผู้เรียน กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามสมควร จึงขอขอบคุณ สถาบัน กศน. ภาคทุกภาค สถาบันการศึกษาทางไกล ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง มา ณ โอกาสนี้

(นายสุรพงษ์ จำจด)

เลขาธิการ กศน.

สิงหาคม 2559

สารบัญ

หน้า

คำนำ

คำแนะนำการใช้เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้

โครงสร้างรายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง

บทที่ 1 ศาสนา

1

เรื่องที่ 1 ความหมายของศาสนา ความสำคัญของศาสนา

2

เรื่องที่ 2 ประวัติศาสดา

4

เรื่องที่ 3 หลักธรรมของศาสนาต่างๆ

8

เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามศาสนาต่างๆ

13

เรื่องที่ 5 บุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

14

เรื่องที่ 6 การแก้ปัญหาความแตกแยกของบุคคล สังคม ชุมชน

เพราะความแตกต่างทางความเชื่อศาสนาและสังคมด้วยสันติวิธี

18

กิจกรรมท้ายบทที่ 1

20

บทที่ 2 วัฒนธรรมประเพณี

23

เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณี

24

เรื่องที่ 2 วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น และของประเทศ

25

เรื่องที่ 3 การอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย

29

เรื่องที่ 4 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทยและของท้องถิ่น

30

เรื่องที่ 5 การประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

32

กิจกรรมท้ายบทที่ 2

33

บทที่ 3 หน้าที่พลเมืองไทย

36

เรื่องที่ 1 ความหมายของประชาธิปไตย

37

เรื่องที่ 2 สิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย

40

เรื่องที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมายและการมีส่วนร่วม
ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

42

เรื่องที่ 4 คุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง
สมานฉันท์

47

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
เรื่องที่ 5 รัฐธรรมนูญ	54
เรื่องที่ 6 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย	58
เรื่องที่ 7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว	61
เรื่องที่ 8 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน	64
เรื่องที่ 9 กฎหมายอื่น ๆ	67
กิจกรรมท้ายบทที่ 3	71
เฉลยกิจกรรมท้ายบท	76
บรรณานุกรม	80
คณะผู้จัดทำ	83

คำแนะนำการใช้เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้

หนังสือสรุปเนื้อหารายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมืองเล่มนี้ เป็นการสรุปเนื้อหาจากหนังสือเรียนสาระ ความรู้พื้นฐานรายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง สค11002 ระดับประถมศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2557) เพื่อให้ นักศึกษา กศน. ทำความเข้าใจและเรียนรู้ในสาระสำคัญของเนื้อหาวิชาสำคัญ ๆ ได้สะดวกและสามารถเข้าถึงแก่นของเนื้อหา ได้ดีขึ้น

ในการศึกษาหนังสือสรุปเนื้อหารายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง เล่มนี้ ผู้เรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างรายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมืองจากหนังสือเรียนสาระความรู้พื้นฐาน รายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง สค11002 ระดับประถมศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2557) ให้เข้าใจก่อน

2. ศึกษารายละเอียดเนื้อหาของหนังสือสรุปเนื้อหาวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง ให้เข้าใจอย่างชัดเจน ทีละบท จนครบ 3 บท

3. หากต้องการศึกษารายละเอียดเนื้อหาวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมืองเพิ่มเติม นักศึกษา กศน. สามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากตำรา หนังสือเรียนที่มีอยู่ตามห้องสมุด รัานหนังสือเรียน หรือจากครูผู้สอน

โครงสร้างรายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง

(สค11002)

ระดับประถมศึกษา

สาระสำคัญ

เป็นสาระที่เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของศาสนา ศาสนาในประเทศไทย ประวัติ ศาสดา หลักธรรมของศาสนา การปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ความหมายและความสำคัญของ วัฒนธรรมประเพณีในประเทศไทย วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น การอนุรักษ์สืบสาน วัฒนธรรมของประเพณีไทย ค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทยและของท้องถิ่น การประพฤติปฏิบัติ ตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์ ความหมายของประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ของ พลเมืองใน วิถีประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมาย และการมีส่วนร่วม ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีคุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่าง ประองตองสมานฉันท์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ชุมชน กฎหมายอื่นๆ เช่น กฎหมายแรงงานและสวัสดิการ กฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็กและสตรี

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายประวัติ หลักคำสอน และการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
2. เห็นความสำคัญของวัฒนธรรม ประเพณีและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตาม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
3. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
4. ยอมรับและปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม ที่มีความหลากหลาย ทาง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี มีคุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่าง ประองตอง สมานฉันท์
5. บอกสิทธิเสรีภาพ บทบาทและหน้าที่ตามกฎหมายของการเป็นพลเมืองดีตาม ระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
6. เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย
7. มีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข
8. วิเคราะห์การแก้ปัญหาการทุจริต และมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริต

ขอขำเนื้อหา

บทที่ 1 ศาสนา

บทที่ 2 วัฒนธรรมประเพณี

บทที่ 3 หน้าที่พลเมืองไทย

บทที่ 1

ศาสนา

สาระสำคัญ

เป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ความสำคัญของศาสนา ศาสนาในประเทศไทยคือศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ฮินดู ประวัติศาสตร์ ศาสดา หลักธรรมของศาสนา การปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา บุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันของคนไทยที่ต่างศาสนา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย
2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธประวัติ ประวัติศาสตร์ศาสดาของศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย
3. มีความรู้ มีความเข้าใจและสามารถนำหลักธรรมสำคัญของศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน
4. สามารถปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือได้
5. ตระหนักถึงคุณค่าและเห็นความสำคัญในการนำหลักธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิต
6. มีความเข้าใจในการแก้ปัญหาความแตกแยกของบุคคล สังคม และชุมชน เพราะความแตกต่างทางความเชื่อศาสนาและสังคม ด้วยสันติวิธี

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความหมาย และความสำคัญของศาสนา
- เรื่องที่ 2 ประวัติศาสตร์ศาสดาของศาสนาต่าง ๆ
- เรื่องที่ 3 หลักธรรมของศาสนาต่างๆ
- เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาต่างๆ
- เรื่องที่ 5 บุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต
- เรื่องที่ 6 การแก้ไขปัญหาความแตกแยกของบุคคล สังคม ชุมชน เพราะความแตกต่างทางความเชื่อศาสนาและสังคม ด้วยสันติวิธี

เรื่องที่ 1 ความหมาย และความสำคัญของศาสนา

1.1 ความหมายของศาสนา

ความหมายของศาสนา

“ศาสนา” คือ หลักธรรมคำสั่งสอนของศาสดา ที่เป็นความเชื่อในหลักการ กรรมวิธี การปฏิบัติตน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติเกิดความเจริญในชีวิต

ศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคน และศาสนาทุกศาสนามีจุดมุ่งหมาย เดียวกัน คือ สอนให้ทุกคนทำความดี ละเว้นจากการทำความชั่ว ดังนั้นหากคนทุกคนปฏิบัติ ตามหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ก็จะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสุข และอยู่ ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สาเหตุการเกิดศาสนา มี 2 ประการ

ประการแรก เกิดจากความกลัวของมนุษย์เนื่องจากมนุษย์ไม่มีความรู้ ความ เข้าใจ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ภัยพิบัติต่าง ๆ มนุษย์คิดว่า สิ่งเหล่านี้เกิดจากอำนาจของ วิญญาณ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาลให้เป็นไป มนุษย์จึงแสวงหาวิธีภักดี อ่อนน้อมให้อยู่ใต้ อำนาจด้วยการแสดงออกต่าง ๆ นานา เช่น การเคารพบูชา การเซ่นสังเวย การทำทุกกริยา เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เห็นใจ

ประการต่อมา เกิดจากการค้นหาความจริงของธรรมชาติ โลกและชีวิต โดยไม่ หวังพึ่งอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ใด ๆ เมื่อค้นหาความจริงพบแล้วจึงนำมาประกาศศาสนา เพื่อให้ ชาวโลกรู้ตาม ได้แก่ พระพุทธเจ้า เป็นต้น

องค์ประกอบของศาสนา มีอยู่ 5 ประการ คือ

1. มีศาสดา คือ ผู้ก่อตั้งศาสนา เช่น พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของศาสนาพุทธ พระเยซูเป็นศาสดาของศาสนาคริสต์ พระมุฮัมมัดเป็นศาสดาของศาสนาอิสลาม
2. มีคัมภีร์ คือ หลักธรรมคำสั่งสอน เช่น ศาสนาพุทธมีพระไตรปิฎก ศาสนาคริสต์ มีคัมภีร์ไบเบิล ศาสนาอิสลามมีคัมภีร์อัลกุรอาน
3. มีสาวก คือ ผู้ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนของศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ มีพระภิกษุและพุทธบริษัท ศาสนาคริสต์มีบาทหลวง ศาสนาอิสลามมีมุสลิม (มุสลิมไม่ใช่ นักบวช ผู้นำมุสลิม คือ จุฬาราชมนตรี)
4. มีศาสนสถาน คือ สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ มีวัด ศาสนาคริสต์มีโบสถ์ ศาสนาอิสลามมีมัสยิด

5. มีสัญลักษณ์ คือ เครื่องหมายแสดงทางศาสนา เช่น ศาสนาพุทธมีเสมาธรรมจักร ศาสนาคริสต์มีไม้กางเขน ศาสนาอิสลามมีดาว 5 แฉก และจันทร์เสี้ยว)

ประเภทของศาสนา จำแนกเป็น 4 ประเภท คือ

1. เอกเทวนิยม เชื่อในพระเจ้าองค์เดียว เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์
 2. พหุเทวนิยม เชื่อในพระเจ้าหลายองค์ เช่น ศาสนาฮินดู ศาสนาชินโต
 3. สัพพัตถเทวนิยม เชื่อว่าพระเจ้าสิงสถิตอยู่ในทุก ๆ แห่ง เช่น ศาสนาพราหมณ์บางลัทธิ เป็นต้น

4. อเทวนิยม ไม่เชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาเซน

1.2 ความสำคัญของศาสนา สรุปได้ 7 ประการ คือ

1. เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ช่วยให้ผู้มีมนุษย์เกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิต และช่วยให้รู้สึกปลอดภัย

2. ช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่มนุษย์ ช่วยให้ผู้มีมนุษย์ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ตลอดจน ร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อศาสนาและชีวิต

3. เป็นเครื่องมือขัดเกลาสมาชิกในสังคมให้สมาชิกยึดมั่น เชื่อถือปฏิบัติตนเป็นคนดีตามคำสอน กลัวบาปที่เกิดจากความประพฤติไม่ดีต่าง ๆ

4. ช่วยพัฒนาและยกระดับจิตใจการกระทำของมนุษย์ให้สูงขึ้น คือ ช่วยให้ผู้มีมนุษย์เสียสละและ อุดหนุน อุดหนุนยิ่งขึ้น ทำความดีมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

5. เป็นบ่อเกิดแห่งศาสตร์ ความรู้ด้านศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ มีกำเนิดจากศาสนา

6. ช่วยให้ผู้มีมนุษย์มีอิสระ คำสอนของศาสนาเสนอแนวทางที่มนุษย์สามารถฝึกตนให้พ้นจากกิเลสมีอิสระจากกิเลสทั้งปวง

7. เป็นสัญลักษณ์ แสดงถึงความดีงามและพลังแห่งความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของบุคคลในแต่ละศาสนา

เรื่องที่ 2 ประวัติศาสดา

2.1 พุทธประวัติ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศไทยเป็นศาสนาประเภทอเทวนิยม คือ ไม่เชื่อว่ามีพระเจ้าสร้างโลก สร้างมนุษย์ กำหนดโชคชะตามนุษย์ แต่เชื่อว่าทุกอย่างเกิดมาได้เพราะมีเหตุ ทุกอย่างต้องอาศัยกัน เป็นเหตุเป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน จะมีเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งมิได้

ศาสนาพุทธเกิดในชมพูทวีป ปัจจุบันเป็นพื้นที่ของประเทศอินเดีย เนปาล ภูฏาน ปากีสถาน และ บังกลาเทศ รวมกัน

ศาสดาของศาสนาพุทธคือ พระพุทธเจ้า ทรงมีพระนามเดิมว่า เจ้าชายสิทธัตถะ กำเนิดในตระกูลกษัตริย์ในยุคที่ศาสนาฮินดูเจริญรุ่งเรืองในชมพูทวีป พระองค์ประสูติ ณ ลุมพินีวัน แคว้นสักกะ เมืองกบิลพัสดุ์ (ปัจจุบันคือเมืองรุมมินเด ประเทศเนปาล) ทรงประสูติในวันศุกร์ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีจอ ก่อนพุทธศักราช 80 ปี เมื่อประสูติได้ 7 วัน พระราชมารดา คือ พระนางสิริมหามายาสิ้นพระชนม์ พระราชบิดาของพระองค์ คือ พระเจ้าสุทโธทนะจึงให้พระเจ้านำคือพระนางประชาบดีโคตรมี เป็นผู้เลี้ยงดู พระเจ้าสุทโธทนะได้เชิญพราหมณ์มาทำนายลักษณะพระโอรส พราหมณ์ได้พยากรณ์ พระราชกุมารว่า “ถ้าออกบวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลกถ้าทรงเป็นฆราวาสจะได้เป็นพระจักรพรรดิ” พระเจ้าสุทโธทนะจึงปรารถนาจะให้เจ้าชายสิทธัตถะเปลितเพลินในความสุขทางโลก เพื่อจะได้ให้เจ้าชายสิทธัตถะเป็นพระจักรพรรดิ ดังนั้นพระราชบิดาจึงสร้างปราสาทที่ดงาม 3 หลัง ให้ประทับแต่ละฤดูและให้ศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยากับสำนักอาจารย์วิศวามิตร เจ้าชายทรงอภิเษกสมรสกับพระนางพิมพา ถึงแม้พระราชบิดาจะหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้พระองค์ แต่เจ้าชายสิทธัตถะก็ได้เปลितเพลินกับความสุขทางโลก เมื่อพระองค์เสด็จออกนอกพระราชวัง พระองค์ทอดพระเนตรเห็น การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย เป็นความทุกข์ พระองค์ทรงครุ่นคิดแสวงหาทางให้มนุษย์พ้นทุกข์และเห็นว่าการหนีทุกข์ในโลกด้วยการบรรพชา

ดังนั้นพระองค์จึงเสด็จออกจากวังในวันที่พระนางพิมพาประสูติพระโอรสคือ เจ้าชายราहुล พระองค์ทรงรำพึงว่า “ห้วงเกิดแล้วหนอ” เมื่อพระองค์เสด็จผ่านทรงพบเห็นนางสนมนอนระเกะระกะอยู่ เป็นภาพที่ไม่น่าดู ไม่สวยงาม ล้วนน่าปลงสังเวช พระองค์จึงเสด็จออกบวชพร้อมกับคนรับใช้ชื่อนายฉันทะ ทรงขี้น้ำชื่อกัณฐกะ จากนั้นให้นายฉันทะกลับไปแล้ว พระองค์ทรงปลงผม ถีอเพศบรรพชิต และแสวงหาอาจารย์จากสำนักต่าง ๆ เพื่อสั่งสอนให้พระองค์บรรลุธรรมที่ทำให้สัตว์โลกพ้นจากความทุกข์ ทรงศึกษาที่สำนักอาฬารดาบสและอุทก

ดาบส ฝึกฝนทางจิตจนได้ฌานสมาบัติ 8 ซึ่งเน้นโยคะวิธี ทรงเห็นว่าไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ที่แท้จริง ต่อมาพระองค์ทรงใช้วิธีการทรมานตนเองด้วยการบำเพ็ญทุกรกิริยา คือ อดอาหารและทรมานตนด้วยวิธีต่าง ๆ จนร่างกายซูบผอม ทรงพบว่าทางนี้ก็มีใช่พ้นทุกข์ จึงหันมาเดินสายกลาง และเสวยพระกระยาหารตามเดิม แล้วหันมาบำเพ็ญเพียรทางจิตค้นหาสัจธรรม และทรงค้นพบสัจธรรมในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ คือวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 ปีระกา ก่อนพระพุทธศักราช 45 ปี ทรงมีพระชนมายุ 45 พรรษา

สัจธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ คือ ทรงค้นพบปุพเพนิวาสนญาณ คือ อดีตชาติของพระองค์ ทรงค้นพบ จตุปปาตญาณ คือ การกำเนิดของสัตว์โลกและอาสวักขยญาณ คือ การกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นไป เพื่อจะปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิด คือ อริยสัจสี่เป็นความจริงอันประเสริฐ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา คือ

ทุกข์ คือ ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในชีวิต ได้แก่ ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ

สมุทัย คือ สาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต

นิโรธ คือ ความจริงว่าด้วยการดับทุกข์ การละต้นเหตุของความทุกข์

มรรค คือ ความจริงว่าด้วยแนวทางแห่งความดับทุกข์

หลังจากตรัสรู้แล้วพระองค์ได้เสด็จไปเทศนาธรรมแก่ปัญจวัคคีย์ ทั้ง 5 คือ โภณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ อัสสชิ ซึ่งติดตามดูแลพระองค์ช่วงที่แสวงหาธรรมและบำเพ็ญทุกรกิริยา เมื่อพระองค์เลิกบำเพ็ญทุกรกิริยาจึงคิดว่าพระองค์ท้อถอย ไม่บำเพ็ญเพียร จึงพากันหนีไปที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมื่อพระองค์เทศนาธรรมคือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งแสดงถึงข้อปฏิบัติทางสายกลางคือ มรรค 8 ซึ่งเป็น ข้อปฏิบัติให้พ้นจากความทุกข์ คือ

1. สัมมาทิฐิ ปัญญาเห็นชอบ
2. สัมมาสังกัปปो ความดำริชอบ
3. สัมมาวาจา วาจาชอบ
4. สัมมากัมมันโต การงานชอบ
5. สัมมาอาชีโว ความเลี้ยงชีพชอบ
6. สัมมาวายาโม ความเพียรชอบ
7. สัมมาสติ ความระลึกชอบ
8. สัมมาสมาธิ การตั้งจิตชอบ

โภณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรมเป็นคนแรกและปัญจวัคคีย์ทั้งหมด

จึงบวชเป็นภิกษุ จึงถือว่าเกิดพุทธศาสนา ครบสมบูรณ์คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นไตรสรณคมณ์ ซึ่งเป็นที่เคารพของชาวพุทธต่อมาพระองค์ทรงเผยแผ่ศาสนาอยู่ 45 ปี และปรินิพพานที่เมืองกุสินารา ในวันเพ็ญเดือน 6 วันเดียวกับที่พระองค์ทรงประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน เรียกว่าเป็นวันวิสาขบูชา เป็นวันสำคัญของชาวพุทธ

2.2 ประวัติพระเยซู

คริสต์ศาสนาเป็นศาสนา 1 ใน 3 ศาสนาสำคัญของโลก ในประเทศไทย มีจำนวนผู้นับถือคริสต์ศาสนามากเป็นอันดับ 3 ศาสนาคริสต์ พัฒนามาจากศาสนายูดาห์ คำว่า “คริสต์” มีรากศัพท์มาจากภาษาโรมันและภาษากรีก แปลว่า ผู้ปลดปล่อยความทุกข์

พระเยซู เป็นผู้ให้กำเนิดศาสนาคริสต์ ท่านเกิดที่หมู่บ้านนาซาเรท แคว้นกาลิลี ห่างจากนครเยรูซาเล็มประมาณ 55 ไมล์ มารดาของพระเยซูชื่อมาเรียหรือมารีย์ บิดาชื่อโยเซฟ อาชีพช่างไม้ ตามประวัติมาเรียมารดาของพระเยซูนั้น ตั้งครรภ์มาก่อนขณะที่โยเซฟยังเป็นผู้หมั้น ร้องถึงเทวดาของพระเจ้า คือ พระยะโฮวาห์หรือยาห์เวห์ต้องมาเข้าฝันบอกโยเซฟให้รู้ว่าบุตรในครรภ์ของมาเรียเป็นบุตรของพระเจ้าคือ พระยะโฮวาห์หรือยาห์เวห์ เป็นผู้มิบุญมากให้ตั้งชื่อว่าพระเยซู ต่อไปคนผู้นี้จะช่วยไถ่บาปให้ชาวยิว รอดพ้นจากความทุกข์ ตั้งปวง โยเซฟปฏิบัติตามคำของทูตแห่งพระเจ้า จึงรับมาเรียมาอยู่ด้วยกัน โดยมีได้สมสู่กันเยี่ยงสามีภรรยา พระเยซูได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างดี มีความรู้ภาษากรีกแตกฉาน ศึกษาพระคัมภีร์เก่า ได้มอบตัวเป็นศิษย์ของโยฮันผู้แตกฉานในคัมภีร์ของยิว เมื่อท่านเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่มีนิสัยใฝ่สงบอยู่ในวิเวก ใฝ่ใจทางศาสนา เมื่อท่านอายุได้ 30 ปี ได้รับศีลล้างบาปจากจอห์น โดยเยซู อาบน้ำล้างบาปที่แม่น้ำจอร์แดน ตั้งแต่นั้นมาถือว่าพระเยซูได้สำเร็จรูปธรรมสูงสุดในศาสนา คริสต์เป็นศาสดา บำเพ็ญพรต อดอาหาร และพิจารณาธรรมอยู่ในป่าสงัด ถึง 40 วัน จากนั้นจึงออกประกาศศาสนา ท่านเผยแผ่ศาสนาอยู่ 3 ปี มีผู้นับถือพระเยซูมากขึ้นจนเป็นเหตุให้พวกปุโรหิต พวกธรรมจารย์และพวกฟาริสี เกลียดชังขณะที่พระเยซูพร้อมสาวก 12 คน กำลังรับประทานอาหารมื้อค่ำสุดท้าย พวกทหารโรมันก็จู่โจมเข้าจับพระเยซูและให้ข้อหาเป็นกบฏต่อซีซาร์ จักรพรรดิโรมัน ตั้งตนเป็นพระเมสสิอาห์ และถูกตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิต โดยการตรึงไม้กางเขนไว้จนสิ้นพระชนม์ หลังจากนั้น 3 วัน พระองค์ได้เสด็จกลับคืนชีพและเสด็จขึ้นสวรรค์

นักบวชและผู้สืบทอดศาสนา คือ พระบาทหลวง หมอสอนศาสนา และ คริสต์ศาสนิกชน ผู้เลื่อมใสคริสต์ศาสนา ศาสนสถานที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมสำคัญ คือ โบสถ์ และวิหาร สัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นคริสต์ศาสนิกชนทุกนิกายใช้เครื่องหมาย กางเขนเหมือนกัน เพราะแสดงถึงความเสียสละที่ยิ่งใหญ่และเป็นนิรันดร์ของพระองค์

2.3 ประวัติพระนบีมุฮัมมัด

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนา 1 ใน 3 ศาสนาสำคัญของโลก ในประเทศไทย จำนวน ผู้นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทยมีจำนวนมากเป็นลำดับที่ 2 ศาสนาอิสลาม กำเนิดในประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อ พ.ศ. 1113 คำว่า อิสลาม มาจากคำว่า อิสลามะ แปลว่า การอ่อนน้อมถ่อมตนต่อพระอัลเลาะห์เจ้าอย่างสิ้นเชิงผู้นับถืออิสลามเรียกว่า มุสลิมหรือ อิสลามิกชน

ศาสดาของศาสนาอิสลามคือ พระนบีมุฮัมมัด ท่านเกิดเมื่อวันจันทร์ที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 1113 เมืองเมกกะ (มักกะ) ประเทศซาอุดีอาระเบีย บิดาชื่อ अबดุลเลาะห์ มารดาชื่ออามีนะห์ ในตระกูลฮาซิม เผ่ากุเรช บิดาสิ้นชีวิตก่อนพระนบีมุฮัมมัดเกิด มารดา สิ้นชีวิตเมื่อท่านมีอายุได้ 6 ขวบ จึงอยู่ในความอุปการะของปู่และลุงตามลำดับ ท่านได้แต่งงาน กับหญิงม่ายชื่อคอดียะ เป็นเจ้าของกิจการค้า มีบุตรธิดารวม 7 คน (ชาย 3 คน หญิง 4 คน)

เมื่อท่านได้อายุ 40 ปี ท่านได้ขึ้นไปหาความวิเวกที่ถ้ำหิเราะะ บนภูเขานูริ เทพยมรอลที่เป็นบรืวารของพระอัลเลาะห์เจ้า ได้ลงมาบอกว่า พระอัลเลาะห์ได้แต่งตั้งให้ท่าน เป็นศาสดาเผยแผ่ศาสนาอิสลามของพระองค์ ท่านจึงเป็นพระนบีหรือเป็นศาสนทูตหรือตัวแทน ของพระเจ้าบนพื้นพิภพ เมื่อ พ.ศ. 1153 ขณะที่ท่านมีอายุได้ 40 ปี โดยใช้สถานที่ประดิษฐาน หินกาบะห์เป็นที่ประกาศสัจธรรม ระหว่างการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม ท่านต้องต่อสู้กับฝ่าย ประปักษ์จนได้รับชัยชนะ พระนบีมุฮัมมัดประกาศศาสนาอยู่ 23 ปี ท่านถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ได้ 63 ปี

นักบวชหรือผู้สืบทอดศาสนา ผู้ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา เช่น อิหม่าม ผู้นำศาสนา และมุสลิมหรืออิสลามิกชน ศาสนสถานคือ สถานที่ประกอบศาสนกิจของผู้นับถือ ศาสนาอิสลามได้แก่ สุเหร่าหรือมัสยิด ซึ่งเป็นสถานที่ที่จัดไว้เพื่อการละหมาด สัญลักษณ์ของ ศาสนาอิสลาม เนื่องจากศาสนาอิสลามสอนให้มีพระเจ้าองค์เดียว และสอนไม่ให้เคารพบูชา สัญลักษณ์หรือรูปเคารพใด ๆ รูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยวและมีดาว 5 แฉกอยู่ตรงกลาง ที่พบตาม สุเหร่าทั่วไปนั้นไม่ใช่สัญลักษณ์ทางศาสนาแต่เป็นเครื่องหมายของอาณาจักรออตโตมานเตอร์ก ที่รุ่งเรืองมากในอดีตตั้งแต่ศตวรรษที่ 15-20 ที่ประเทศมุสลิมส่วนใหญ่ตกอยู่ในอำนาจของ

อาณาจักรนี้ ชาวอิสลามจึงถือเอาเครื่องหมายนั้นเป็นสัญลักษณ์ของตนและชนชาติมุสลิมสืบมา และกลายเป็นสัญลักษณ์ของผู้นับถือศาสนาอิสลามไปโดยปริยาย

2.4 ประวัติศาสตร์ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

เป็นศาสนาที่มีผู้นับถือจำนวนมากในโลกเช่นกัน สำหรับในประเทศไทยมีผู้นับถือจำนวนน้อยที่สุด แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมประเพณีไทยหลายอย่างที่สืบทอดมาถึงปัจจุบันมีการนำศาสนาพราหมณ์มาปะปนอยู่ค่อนข้างมาก เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาประเภทพหุเทวนิยม เชื่อในเทพหลายองค์ คือ พระอิศวรเป็นผู้สร้างโลก นอกจากนั้นยังมีพระนารายณ์ พระพรหม พระอุมา พระพิฆเนศ ซึ่งทำหน้าที่ให้กับโลกต่าง ๆ กัน ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ไม่มีศาสดา ผู้สืบทอดศาสนาพราหมณ์ ได้แก่ พราหมณ์ นักบวช มีหน้าที่ศึกษาคัมภีร์ร่ายเวทเป็นผู้นำสวดมนต์ และประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา รวมทั้งผู้ศรัทธาเลื่อมใส ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู สถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ได้แก่ โบสถ์ สัญลักษณ์ของศาสนาพราหมณ์ ใช้อักษรเทวนาครีที่เขียนว่า “โอม” ซึ่งหมายถึงเทพเจ้าทั้ง 3 ที่สำคัญมากคือ พระพรหม เป็นผู้สร้างโลกต่าง ๆ พระวิษณุ เป็นผู้คุ้มครองโลกต่าง ๆ นอกจากนี้ยังนิยมสร้างเครื่องหมายแวนอน 3 เส้น ไว้ที่หน้าผากเหนือคิ้ว ซึ่งหมายถึงที่นั่งของสี่หะ คือ มหาเทพที่ตนนับถือ

เรื่องที่ 3 หลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ

3.1 หลักธรรมของศาสนาพุทธ

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า ศาสนธรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของศาสนา คำสอนของสัมมาสัมพุทธเจ้า เรียกว่า พระธรรม

พระธรรมในศาสนาพุทธ กำหนดไว้ในพระไตรปิฎกมีอยู่ 3 ตะกร้า กล่าวคือ คำสอนของ พระพุทธเจ้าในอดีตจาริกไว้ในสมุทข่อยและใบลาน แยกไว้ 3 หมวดหมู่ คือ

1. พระสุตตันตปิฎก เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้า ในโอกาสต่าง ๆ มีชาดกประกอบ เช่น สุภชาดก ที่ 5 โทษของการไม่รู้ประมาณความสรุปว่า เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน ทรงปรารภถึงภิกษุรูปหนึ่งที่มรณภาพเพราะฉนมากเกินไปจนอาหารไม่ย่อย พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า แม้ในกาลก่อนภิกษุนี้ก็ตายเพราะบริโภคมาก

2. พระวินัยปิฎก เป็นธรรมที่เกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ความประพฤติของพระสงฆ์ ซึ่ง พระพุทธเจ้า กำหนดไว้มีทั้งหมด 227 ข้อ พระพุทธเจ้าจะทรงกำหนดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ที่พระสงฆ์ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ

3. พระอภิธรรมปิฎก คัมภีร์ที่รวบรวมเกี่ยวกับหลักธรรมหรือข้อธรรม ล้วน ๆ คำสั่งสอนว่าเป็นพระสูตรต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้า ตัวอย่างคือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งกล่าวถึงมรรค 8 ซึ่งเป็นทางปฏิบัติให้ไกลจากกิเลส

พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นตัวแทนพระพุทธเจ้าที่ปรินิพานไปแล้ว เมื่อถึงคราวที่ศาสนาพุทธเกิดปัญหามีความเสื่อมลง เนื่องจากพุทธบริษัท คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า จะมีการนำพระไตรปิฎกมาสังคายนา มีการตรวจสอบชำระให้ถูกต้อง วัดในสมัยเก่าเก็บพระไตรปิฎก ที่จารึกไว้ในใบลาน สมุดข่อย เก็บไว้ในที่ศาลาธรรมที่ตั้งอยู่กลางน้ำ เพื่อป้องกัน มอด ปลวก กัดกินทำลาย

หัวใจของศาสนาพุทธ

โอวาทปาติโมกข์ พระพุทธองค์ทรงประกาศหัวใจของศาสนาพุทธในวันมาฆบูชาเป็นวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 ซึ่งเป็นวันมหัศจรรย์คือ พระสงฆ์ 1,250 รูป ล้วนเป็นพระอรหันต์ มาประชุมโดยมิได้นัดหมาย พระสงฆ์เหล่านี้ล้วนเป็นผู้ที่พระพุทธเจ้าโปรดประทานบวชให้ด้วยพระองค์เองด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทาและเป็นวันที่พระจันทร์เสวยฤกษ์เต็มดวง พระพุทธเจ้าทรงประกาศหัวใจของศาสนาพุทธไว้ในโอวาทปาฏิโมกข์ มีอยู่ 3 ข้อคือ

1. การไม่ทำบาปอกุศลทั้งปวง คือไม่ทำชั่ว
2. การทำบุญกุศล คือให้ทำความดี
3. การทำจิตให้ผ่องใสไกลจากความเศร้าหมองของกิเลส

เบญจศีล ศีล 5 เป็นข้อพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการปฏิบัติตนของชาวพุทธ คือ

1. ละเว้นการฆ่าสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย
2. ละเว้นการลักขโมย เบียดบัง แย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินผู้อื่น
3. ละเว้นการประพฤตินอกใจในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวง

อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจของผู้อื่น เช่น บุตร ภริยา ญาติมิตร

4. ละเว้นจากการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง พูดเพื่อเจ้าไร้อารยะ พูดคำหยาบคาย พูดส่อเสียด

5. เว้นจากสุราเมรัย ไม่เสพเครื่องดองของมีนเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ อันเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ

เบญจธรรม 5 ประการ เป็นหลักธรรมที่คนทั่วไปควรปฏิบัติ มี 5 ประการ ดังนี้

1. เมตตา กรุณา เป็นธรรมะคู่กันและสนับสนุนศีลห้า- ข้อที่หนึ่ง (ไม่ฆ่าสัตว์ – ไม่เบียดเบียน)
2. สัมมาอาชีวะ เป็นธรรมะคู่กันและสนับสนุนศีลข้อสอง (ไม่ลักทรัพย์ ไม่ฉ้อโกง)
3. กามสังวร หมายถึง การสำรวมระวังในความต้องการเป็นธรรมะคู่กับศีลข้อสาม (การไม่ข่มเหงน้ำใจกัน)
4. สัจจะความจริงใจ เป็นธรรมะคู่กับศีลข้อสี่ (ไม่โกหก)
5. สติ สัมปชัญญะ เป็นธรรมะคู่กับศีลข้อห้า (ไม่ทำให้ตนเองขาดสติ)

พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ คือ

1. เมตตา ความปรารถนาอยากให้อื่นมีความสุข
2. กรุณา ความปรารถนาอยากให้อื่นพ้นทุกข์
3. มุทิตา ความยินดีที่ผู้อื่นมีความสุขในทางที่เป็นกุศล
4. อุเบกขา การวางจิตเป็นกลาง

การมีเมตตา กรุณา มุทิตา เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าตนไม่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ จิตตนจะเป็นทุกข์ ดังนั้น ตนจึงควรวางอุเบกขาทำใจให้เป็นกลาง และพิจารณาว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมที่ได้เคยกระทำไว้ จะดีหรือชั่วก็ตาม กรรมนั้นย่อมส่งผลอย่างยุติธรรมตามที่เขาผู้นั้นได้เคยกระทำไว้

ฆราวาสธรรม ประกอบด้วย 2 คำ “ฆราวาส” แปลว่า ผู้ดำเนินชีวิตในทางโลก, ผู้ครองเรือน และ “ธรรม” แปลว่า ความถูกต้อง, ความดีงาม, นิสัยที่ดีงาม, คุณสมบัติ, ข้อปฏิบัติ

ฆราวาสธรรม แปลว่า คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก ประกอบด้วยธรรมะ 4 ประการ คือ

1. สัจจะ แปลว่า จริง ตรง แท้
2. ทมะ แปลว่า ฝึกตน ข่มจิต และรักษาใจ
3. ขันติ แปลว่า อุตทน

4. จาคะ แปลว่า เสียสละ

3.2 หลักธรรมของศาสนาคริสต์

พระธรรมคำสอนของศาสดาจะปรากฏในพระคริสต์คัมภีร์ คัมภีร์ไบเบิล ผู้นับถือคริสต์ศาสนา ทุกคนต้องยึดมั่นในหลักปฏิบัติสำคัญของคริสต์ศาสนา เรียกว่าบัญญัติ 10 ประการ คือ

1. จงนมัสการพระเจ้าเพียงองค์เดียว อย่าเคารพรูปบูชาอื่น
2. อย่าออกนามพระเจ้าอย่างพล่อย ๆ โดยไม่สมเหตุสมผล
3. จงไปวัดวันพระอันเป็นวันศักดิ์สิทธิ์
4. จงเคารพนับถือบิดา
5. จงอย่าฆ่าคน
6. จงอย่าทำลามก
7. จงอย่าลักขโมย
8. จงอย่าพูดเท็จ หรือนินทาผู้อื่น
9. จงอย่าปลงใจในความอูเลามก
10. จงอย่ามักได้ในทรัพย์ของเขา

หลักคำสอนของศาสนาคริสต์ที่สรุปสำคัญมา 2 ข้อ คือ

1. จงรักพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจ
2. จงรักเพื่อนบ้าน (เพื่อนมนุษย์) เหมือนรักตัวเอง

3.3 หลักธรรมของศาสนาอิสลาม

หลักธรรมของศาสนาอิสลาม จาริกไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งในอดีตถูกจาริกไว้ในหนังสือทัวร กระดูสตูร์ หลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม 5 ประการ คือ

1. ต้องปฏิญาณตนว่า จะไม่มีพระเจ้าองค์อื่นนอกจากพระอัลเลาะห์ โดยมีพระนบีมูฮัมหมัดเป็น ศาสนทูต รับคำสอนของพระองค์มาเผยแผ่ให้ชาวมุสลิม
2. ต้องนมัสการพระอัลเลาะห์เพื่อสรรเสริญขอพรต่อพระองค์วันละ 5 ครั้ง ในเวลาใกล้พระอาทิตย์ขึ้น บ่าย เย็น พลบค่ำ และกลางคืน
3. ปีหนึ่งต้องถือศีลอด (อัศศียาบา) เป็นเวลา 1 เดือน โดยงดการบริโภคอาหาร น้ำดื่ม ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนพระอาทิตย์ตก
4. ต้องบริจาคทาน (ซะกาต) เพื่อพัฒนาและชำระจิตให้สะอาดหมดจดบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น

5. ในช่วงชีวิตหนึ่งควรไปประกอบพิธีฮัจญ์ คือเดินทางไปประกอบศาสนกิจที่มีสยิดไปคุดเลาะห์ ณ เมืองเมกกะ อย่างน้อย 1 ครั้ง

หลักคำสอนของศาสนาอิสลามเป็นเรื่องศรัทธา คือ ความเชื่อ เป็นเรื่องสำคัญที่สุด มุสลิมทุกคนจะต้องเชื่อและไม่ระแวงสงสัย ดังนี้

1. เชื่อว่าพระอัลเลาะห์มีจริง มุสลิมทุกคนต้องเชื่อว่าพระเจ้ามีองค์เดียวคือพระอัลเลาะห์

2. เชื่อในเทพบิรวารหรือเทวดาของพระอัลเลาะห์ เพื่อชักนำไปสู่หนทางที่ดีงาม

3. เชื่อว่าคัมภีร์อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ที่สมบูรณ์ที่สุด

4. เชื่อในตัวแทนพระอัลเลาะห์หรือศาสนทูต เป็นผู้นำคำสอนมาเผยแพร่

5. เชื่อในวันสิ้นโลก เมื่อพระอัลเลาะห์ทรงสร้างโลกได้ ก็ต้องทำลายโลกได้

6. เชื่อในกฎกำหนดสภาวะของพระอัลเลาะห์ กล่าวคือ ทุกอย่างเกิดขึ้นโดยพระอัลเลาะห์และดำเนินไปตามประสงค์ของพระองค์

3.4 หลักธรรมของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู เชื่อว่า พระพรหมเป็นเทพเจ้าสูงสุด เป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งตลอดจนกำหนดโชคชะตาชีวิตของคนและสัตว์ เพราะฉะนั้นวิถีชีวิตแต่ละคนจึงเป็นไปตามพรหมลิขิต แต่ละคนก็อาจเปลี่ยนวิถีชีวิตได้หากทำให้พระพรหม เห็นใจและโปรดปรานโดยการบวงสรวงอ้อนวอน และทำความดีต่อพระองค์ หากตายไป ก็จะไปเกิดในสุคติภูมิ และหากโปรดปรานที่สุดก็จะไปอยู่กับพระองค์ชั่วนิรันดร์ ชาวฮินดูเชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะ จึงไม่ตายไปตามร่างกาย ที่ว่าตายนั้นเป็นเพียง วิญญาณออกจากร่างกายเท่านั้น

คำสอนเฉพาะเป็นคำสอนเฉพาะกลุ่มแต่ละวรรณะ แต่ละหน้าที่ ตัวอย่างคำสอนทั่วไป เช่น สอนให้มนุษย์มีความเมตตากรุณาต่อกัน สอนให้มีสันติ สอนถึงหน้าที่และสิ่งที่มนุษย์ควรปฏิบัติต่อกัน สอนให้มีขันติ สอนวิธีหาความสุขและรู้เท่าทันความจริง สอนเรื่องความเป็นอมตะของวิญญาณ หน้าที่บิดา มารดามีต่อบุตรธิดา หน้าที่ครูอาจารย์ต่อศิษย์ หน้าที่ของบุตรธิดา และศิษย์ที่มีต่อพ่อ แม่ ครู อาจารย์ หน้าที่สามีต่อภรรยา หน้าที่ภรรยาต่อสามี หน้าที่นายต่อบ่าว หน้าที่ราชาต่อราษฎร

เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามศาสนาต่าง ๆ

4.1 การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาพุทธ

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สำคัญสำหรับการปฏิบัติตน ดังนี้

การปฏิบัติ	การทำชั่วที่ควรเว้น	การทำดีที่ควรปฏิบัติ
กาย	1.การฆ่าสัตว์ 2.การถือเอาของที่เขาไม่ให้โดยการลักขโมย 3.การประพฤตินิมนต์ในกาม	1.มีเมตตากรุณาช่วยเหลือกัน 2.เคารพในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินของผู้อื่น 3.สำรวมระวังไม่ประพฤตินิมนต์ในกาม
วาจา	1.การพูดเท็จ 2.การพูดส่อเสียด 3.การพูดคำหยาบ 4.การพูดเพ้อเจ้อ	1.ไม่พูดเท็จ 2.กล่าวถ้อยคำที่สร้างความสามัคคี 3.พูดแต่คำสุภาพ 4.พูดแต่ความจริง
การปฏิบัติ	การทำชั่วที่ควรเว้น	การทำดีที่ควรปฏิบัติ
ใจ	1.การเพ่งเล็งอยากได้ของเขา 2.การคิดร้ายผู้อื่น 3.การมีความเห็นผิดจากคลองธรรม	1.ไม่โลภอยากได้ของเขา 2.ไม่คิดร้ายผู้อื่น 3.มีความเห็นชอบ

4.2 การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาคริสต์

การปฏิบัติตนตามคำสอนศาสนาคริสต์ มีดังนี้

1. การละเว้นความชั่ว มีข้อบัญญัติ ไว้ 10 ประการ ที่สอนให้เว้นความชั่ว เช่น ไม่ฆ่าคน ไม่ผิดประเวณี ไม่ลักทรัพย์ ไม่ใส่อาภรณ์ ไม่นินทา ไม่คิดมิชอบ ไม่โลภ ในสิ่งของของผู้อื่น
2. ความขยัน ศาสนาคริสต์ยกย่องคนขยัน คนทำงาน และไม่ชอบคนเกียจคร้าน
3. ความซื่อสัตย์ ศาสนาคริสต์สอนให้มนุษย์ต้องซื่อสัตย์ต่อพระเจ้า
4. ความรู้จักพอ สอนให้รู้จักพอกับความมั่งคั่งและเกียรติยศ
5. การอยู่ร่วมกันในครอบครัว
6. ความรักเพื่อนมนุษย์ สอนให้บุตรเคารพและเชื่อฟังคำสอนของบิดามารดา

4.3 การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามมีคำสอนสำหรับการปฏิบัติตน ดังนี้

1. การทำความดีละเว้นความชั่ว ศาสนาอิสลามสอนให้กระทำความดียับยั้งความชั่ว และให้ศรัทธาในพระเจ้า
2. ความซัจจริง คือ การไม่พูดโกหก และทำตามสิ่งที่ตนพูด
3. ความพอดี คือสอนให้ทำตัวให้พอเหมาะ คือเดินสายกลาง
4. การรักษาความสะอาดทางกาย คือการชำระจิตใจให้สะอาด และการทำความสะอาดทางกายก่อนการทำละหมาด
5. ความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ศาสนาอิสลามถือว่ามนุษย์ที่ดี คือผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์จึงมีการบริจาคทานที่เรียกว่า “ซะกาต”
6. การแสวงหาความรู้ คือ การแสวงหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ความรู้ทางโลกจะช่วยให้ประกอบอาชีพเลี้ยงตัวและครอบครัวได้ ส่วนทางธรรมจะช่วยกลมเกลียวจิตใจให้พ้นจากอำนาจฝ่ายต่ำ

4.3 การปฏิบัติตนตามศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู มีคำสอนให้คนปฏิบัติเพื่อยกระดับชีวิตให้สูงขึ้น ให้บรรลุจุดหมายที่สูงสุด คือ โมกษะอาศรม 4 ได้แก่

1. พรหมจารี หมายถึง ผู้เป็นนักศึกษาที่มีหน้าที่ศึกษาเล่าเรียน ประพฤติตนเป็นพรหมจรรย์ในสำนักอาจารย์พร้อมปรนนิบัติรับใช้อาจารย์
2. กฤหัสถ์ หมายถึง ผู้ครองเรือน ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว
3. วานปรสถ์ หมายถึง ผู้อยู่ป่า แสวงหาความสงบฝึกจิตใจให้บริสุทธิ์ ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น เป็นอาจารย์ให้การศึกษา
4. สันยาสี หมายถึง ผู้สละโลก เป็นระยะสุดท้ายของชีวิต สละโลกโดยสิ้นเชิง

เรื่องที่ 5 บุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต

สำหรับบุคคลที่ขอยกมาเป็นตัวอย่างในการใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นบุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกของศาสนาทุกศาสนาในประเทศไทย

พระองค์ทรงแสดงให้เห็นถึงพระเมตตาและพระมหากรุณาธิคุณในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่พสกนิกรทั้งแผ่นดิน ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ทรงมีความละเอียดรอบคอบและ ทรงคิดค้นหาแนวทางการพัฒนาเพื่อมุ่งประโยชน์แก่ประชาชนสูงสุด พสกนิกรควรยึดเป็น แบบอย่างในการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท นำมาปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดผลต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติตลอดไป

หลักการทรงงานของพระองค์ที่สามารถรวบรวมได้มีดังต่อไปนี้ คือ

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ การที่พระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่ง จะทรงศึกษาข้อมูล รายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้น จากเอกสารแผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง

2. ระเบิดจากข้างใน พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาตน ทรงตรัสว่า ต้องระเบิดจากข้างใน หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้ เกิดสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก ไม่ใช่การนำ ความเจริญมาจากภายนอกเข้าไปหาชุมชน

3. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก พระองค์ทรงมองเห็นปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอ แต่การ แก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มที่จุดเล็ก ๆ

4. ทำตามลำดับขั้นตอน ในการทรงงานพระองค์จะเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นที่สุด ของประชาชนก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำ ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ ต่อจากนั้นก็จะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคพื้นฐานและสิ่งจำเป็น ในการประกอบอาชีพ เช่น ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภคที่เอื้อประโยชน์ ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึง การใช้ความรู้ทางวิชาการและ เทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิด ประโยชน์สูงสุด

5. ภูมิสังคม การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็น อย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีใน แต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน

6. องค์กรรวม ทรงมีวิธีการคิดอย่างองค์กรรวม คือการมองอย่างครบวงจร ในการ พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้นจะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนว ทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณี“ทฤษฎีใหม่”ที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยเป็น แนวทางในการประกอบอาชีพ แนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์กรรวม ตั้งแต่การถือครอง

ที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนไทยประมาณ 10 - 15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดิน และแหล่งน้ำ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น หากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้นเกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร

7. ไม่ติดตำรา การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เป็นการพัฒนาที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสภาพสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน คือ ไม่ติดตำรา ไม่ผูกมัดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตที่แท้จริงของคนไทย

8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด พระองค์ทรงประหยัด เช่น หลอดยาสีฟันพระทนต์นั้น พระองค์ทรงใช้อย่างคุ้มค่า ในปีหนึ่งพระองค์เบิกดินสอ 12 แท่งทรงใช้เดือนละแท่งใช้กระทั่งกุด ในการแก้ปัญหาให้แก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัดราษฎรสามารถทำได้เอง ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า ให้ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ขึ้นเองจะได้ประหยัดงบประมาณ

9. ทำให้ง่าย พระองค์ทรงมีพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในการคิดค้น คิดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริ ทรงใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทาง ตัวอย่างเช่น การปลูกหญ้าแฝกเป็นหญ้าคลุมดินเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน เป็นต้น

10. การมีส่วนร่วม พระองค์ทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำประชาพิจารณ์มาใช้ในการบริหาร ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “สำคัญที่สุดต้องหัดทำให้กว้างหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริงคือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์ อันหลากหลายมาอำนวยการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง”

11. ประโยชน์ส่วนรวม ในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริ พระองค์ทรงรำลึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ

12. บริหารรวมที่จุดเดียว เป็นรูปแบบการบริหารแรงงานแบบเบ็ดเสร็จที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกโดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่จะมาขอใช้บริการจะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยจะมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการแก่ประชาชน ณ ที่แห่งเดียว

13. ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติช่วยเหลือ เช่น การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรมได้พระราชทานพระราชดำริการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูธรรมชาติ

14. ใช้ธรรมปราบอธรรม ทรงนำความเจริญ กฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการ แนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การนำน้ำดีขับไล่ น้ำเสีย หรือเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดี การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีตามธรรมชาติดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ ดังพระราชดำรัสว่า “*ใช้ธรรมปราบอธรรม*”

15. ปลูกป่าในใจคน ปัญหาการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อนแล้ว คนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดิน และรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

16. ขาดทุนคือกำไร หลักการคือ “...ขาดทุนคือกำไร *Our loss is gain...* การเสียคือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้นเป็นการนับที่เป็นมูลค่าประเมินไม่ได้...” หลักการคือการให้และการเสียสละส่งผลให้มีผลกำไรคือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

17. การพึ่งตนเอง พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...การช่วยเหลือสนับสนุน ประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นต่อไป...”

18. พออยู่พอกิน การที่พระองค์ทรงเสด็จไปเยี่ยมประชาชน ทรงเข้าพระทัยปัญหาอย่างลึกซึ้งถึงเหตุผลมากมายที่ทำให้ราษฎรอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นจึงพระราชทานความช่วยเหลือให้ราษฎรเพื่อให้มีชีวิตอยู่ในขั้นพออยู่พอกินก่อนแล้วจึงค่อยขยับขยายให้มีสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

19. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระองค์มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต โดยยึดถือหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมทั้งความจำเป็นที่จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควร

20. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน พระองค์มีพระราชดำรัสว่า “...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”

21. ทำงานอย่างมีสุข พระองค์ทรงตรัสว่า “...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

22. ความเพียร : พระมหาชนก จากพระราชนิพนธ์พระมหาชนก ซึ่งเป็นตัวอย่างของผู้มีความเพียรพยายาม แม้จะไม่เห็นฝั่งก็ยังว่ายน้ำต่อไป เช่นเดียวกับพระองค์ที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่าง ๆ ในระยะแรกที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข

23. รู้ รัก สามัคคี พระองค์ทรงมีพระราชดำรัส คำสามคำนี้ ให้นำไปใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย

รู้ คือ การลงมือทำสิ่งใด โดยรู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหาและรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก คือ ความรัก เมื่อรู้แจ้ง จะต้องรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหาอื่น ๆ

สามัคคี คือ การคำนึงเสมอว่าเราทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจ เป็นองค์กร เป็นหมู่คณะ จึงมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

เรื่องที่ 6 การแก้ไขปัญหาคความแตกแยกของบุคคล สังคม ชุมชน เพราะความแตกต่างทางความเชื่อศาสนาและสังคม ด้วยสันติวิธี

ศาสนามีประโยชน์คือ ช่วยให้ทุกคนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขและมีสันติ มีความรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลให้ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เกิดความสามารถนำพาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม เจริญรุดหน้าไป อย่างไรก็ตาม หากชุมชน สังคมมีข้อปฏิบัติทางศาสนาเดียวกัน มีวัฒนธรรมประเพณีเหมือนกัน สังคมนั้นจะมีความกลมเกลียว

แต่ภาวะปัจจุบันสังคมไทยเกิดปัญหาคความแตกแยก ไม่สามัคคีกัน โดยระบุว่าสาเหตุเป็นเพราะความเชื่อทางศาสนานั้น เมื่อวิเคราะห์สาเหตุและสืบสาวเหตุการณ์แล้ว ความเชื่อทางศาสนาไม่ใช่สาเหตุ ทั้งนี้เพราะศาสนาล้วนมีกฎเกณฑ์ที่ไม่ให้มนุษย์เบียดเบียนรังแกกัน ดังนั้นสังคมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย พุทธศาสนาและฮินดู อยู่ร่วมกันอย่างผสมกลมกลืน คำสอนของพุทธศาสนาปรากฏในศาสนาฮินดูและพิธีกรรมศาสนาฮินดู ปรากฏอยู่ในสังคมไทยพุทธ โดยอยู่ร่วมกันอย่างลงตัว

กล่าวโดยสรุป สังคมไทย แม้มีศาสนาหลากหลายในชุมชน สังคม คนไทย ที่ต่าง ศาสนายึดหลักประนีประนอม เคารพซึ่งกันและกัน เข้าใจวิถีชีวิตที่แตกต่างกันทำให้อยู่ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข เราจะเห็นภาพของสังคมไทยทั่วไปที่คนไทยมุสลิม คนคริสเตียน คนไทยพุทธ ไทยฮินดู ติดต่อกันค้าขาย ประกอบกิจการศาสนาใช้ชีวิตครอบครัวที่ต่างศาสนาอยู่ร่วมกันในสังคมไทย อย่างปกติสุข ในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาระดับสูงมีบุตรหลานคนไทยต่างศาสนาอยู่ ร่วมกันศึกษาหาความรู้ โดยไม่มีปัญหาใดๆ เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งแตกแยกของคนในสังคม ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชนใดๆ ในประเทศไทย และความแตกแยกนั้นทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ครอบครัว ชุมชน ทุกแห่งยังจะต้องนำหลักคุณธรรม จริยธรรม มาแก้ไขปัญหาเพื่อลดความ ขัดแย้งในทุกระดับ สถาบันองค์กรทางศาสนาและทุกคนจะต้องร่วมมือกันในการนำสันติสุขมาสู่ ชุมชน สังคม โดยเร็ว

กรณีตัวอย่างจากพุทธประวัติ การแก้ปัญหาความแตกแยกในสังคมโดย สันติวิธี ครั้งหนึ่งเหล่ากษัตริย์ศากยวงศ์ พระญาติฝ่ายพุทธบิดาและเหล่ากษัตริย์โกถียวงศ์ พระญาติฝ่ายพุทธมารดา ทะเลาะวิวาทกันเรื่องแย่งน้ำโรหิณีเนื่องจากฝนแล้ง น้ำไม่เพียงพอ การทะเลาะวิวาทลุกลามไปจนเกือบกลายเป็นศึกใหญ่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงทราบเหตุด้วยพระญาณ จึงเสด็จไปห้ามสงคราม โดยตรัสให้เห็นถึงความไม่สมควรที่กษัตริย์ ต้องมาฆ่าฟันกันด้วยสาเหตุเพียงแค่การแย่งน้ำ และตรัสเตือนสติว่า ระหว่างน้ำกับพี่น้อง อะไร สำคัญยิ่งกว่ากัน ทั้งสองฝ่ายจึงได้สติคืนดีกัน และขอพระราชทานอภัยโทษต่อเบื้องพระพักตร์ พระพุทธองค์

กิจกรรมท้ายบทที่ 1

กิจกรรมที่ 1 ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้อง

1. ความหมายของ “ศาสนา” คือ ข้อใด

ก. วัฒนธรรมที่ประพาศติสืบต่อกันมา	ข. ประเพณีที่ปฏิบัติสืบกันมา
ค. ความเชื่อที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา	ง. หลักคำสอนของเจ้าลัทธิ
2. ศาสดาหมายถึงอะไร

ก. ผู้ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา	ข. ผู้นำถือศาสนา
ค. ผู้ค้นพบศาสนาและนำคำสอนมาเผยแผ่	ง. สาวกของศาสนา
3. สัมมาสมาธิอยู่ในธรรมะหมวดใด

ก. มรรค 8	ข. อริยสัจ 4
ค. ขรรวาสธรรม	ค. พรหมวิหาร 4
4. คำสอนศาสนาใดที่เน้นให้มนุษย์มีความรักต่อกัน

ก. พุทธ	ข. คริสต์
ค. อิสลาม	ค. พราหมณ์ – ฮินดู
5. หลักคำสอนของศาสนาใดที่ตรงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ก. ศาสนาฮินดู	ข. ศาสนาคริสต์
ค. ศาสนาอิสลาม	ง. ศาสนาพราหมณ์
6. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคม วิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด

ก. ใช้หลักธรรมทางศาสนา	ข. ใช้หลักกฎหมาย
ค. ใช้หลักการเจรจา	ง. ใช้คณะกรรมการ
7. สังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุเป็นสังคมวัตถุนิยม ประชาชนควรมีค่านิยมใดจึงจะเหมาะสม

ก. รู้รักสามัคคี	ข. ประหยัดและนิยมไทย
ค. ใช้ชีวิตเรียบง่าย	ง. มีระเบียบวินัย

8. เมกะ คือเมืองสำคัญของศาสนาใด

ก. พุทธ

ข. อิสลาม

ค. คริสต์

ง. พราหมณ์ - ฮินดู

9. การถือศีลอดเป็นข้อปฏิบัติของศาสนาใด

ก. ศาสนาพุทธ

ข. ศาสนาอิสลาม

ค. ศาสนาคริสต์

ง. ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

10. ศาสนาใดที่นับถือเทพเจ้าหลายองค์

ก. ศาสนาพุทธ

ข. ศาสนาอิสลาม

ค. ศาสนาคริสต์

ง. ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

กิจกรรมที่ 2 จงอธิบายมาพอเข้าใจ

1. องค์ประกอบของศาสนา มีกี่องค์ประกอบ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

2. ศาสดาของศาสนา หมายถึงอะไร ในแต่ละศาสนามีใครเป็นศาสดาบ้าง

.....

.....

.....

3. หากเราจะปฏิบัติตามคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อให้รอดพ้นจากความทุกข์
 สิ้นนิพพาน เราควรปฏิบัติหลักธรรมในข้อใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

4. หลักธรรมสำหรับผู้บริหารบ้านเมืองที่จำเป็นต้องมี คือหลักธรรมใด เพราะเหตุใด

.....
.....
.....

5. หลักธรรมใดที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน และสามารถใช้แก้ปัญหาความแตกแยกของบุคคล สังคม และชุมชนได้ อธิบายรายละเอียดหลักธรรมดังกล่าวด้วย

.....
.....
.....

บทที่ 2

วัฒนธรรมประเพณี

สาระสำคัญ

เป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีในประเทศไทย วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของประเพณีไทย ค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทยและของท้องถิ่น การประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีในประเทศไทย
2. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ
3. ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ท้องถิ่น และของประเทศ
4. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น
5. นำค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม ชุมชนมาประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัย

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความหมาย และความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีในประเทศไทย
- เรื่องที่ 2 วัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นและของประเทศ
- เรื่องที่ 3 การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของประเพณีไทย
- เรื่องที่ 4 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทยและของท้องถิ่น
- เรื่องที่ 5 การประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

เรื่องที่ 1 ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณี

1.1. ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคมที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น และได้รับการถ่ายทอดกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน เป็นผลผลิตที่แสดงถึงความเจริญงอกงามทั้งด้านวัตถุและที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น อุดมการณ์ ค่านิยม ประเพณี ศิลธรรม กฎหมายและศาสนา เป็นต้น

ความสำคัญของวัฒนธรรม มีอยู่ 5 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมช่วยให้มนุษย์สะดวกสบายขึ้น ช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์สามารถเอาชนะธรรมชาติได้ เพราะสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาช่วย
2. วัฒนธรรมทำให้สมาชิกในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสามารถค้ำกัน
3. วัฒนธรรม แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติ ชาติที่มีวัฒนธรรมสูงย่อมได้รับการยกย่อง และเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติ
4. วัฒนธรรมกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
5. วัฒนธรรมทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง

1.2. ความหมายและความสำคัญของประเพณี

ประเพณี หมายถึง แบบความประพฤติที่คนส่วนรวม ถือเป็นธรรมเนียมหรือระเบียบแบบแผนและปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านาน จนเกิดเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบต่อกันมา และยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในรูปแบบของ จารีต ประเพณี ขนบประเพณี และธรรมเนียมประเพณี

จารีตประเพณี คือ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจิตใจ เช่น การตอบแทนบุญคุณบิดา มารดา บุพการี การเลี้ยงดูเมื่อท่านแก่เฒ่า การเคารพเชื่อฟังครู อาจารย์ การนับถือบรรพบุรุษ

ขนบประเพณี คือ ประเพณีที่ประพฤติปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปมาอย่างเป็นระเบียบบังคับให้คนในสังคมนั้น ๆ ยึดถือและปฏิบัติตาม เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ และมีขนบประเพณีที่คนในสังคมไม่ต้องปฏิบัติตามเสมอไป เช่น ประเพณีการโกนจุก เป็นต้น

ธรรมเนียมประเพณี คือ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติระหว่างบุคคลที่สังคมยอมรับ เช่น การทักทาย การไหว้ การเดิน กิริยามารยาท เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีประเพณีทางศาสนา เช่น วันโกน วันพระ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การตาย การโกนผมไฟ ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การปลูกเรือน ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลต่าง ๆ เช่น ตรุษไทย วันสงกรานต์ วันลอยกระทง และแต่ละภาคและท้องถิ่นมีประเพณีแตกต่างกันออกไป

ความสำคัญของประเพณี มีอยู่ 5 ประเภทคือ

1. เป็นเครื่องบอกความเจริญของชาตินั้น ๆ ชาติที่เจริญในปัจจุบัน จะมีประเพณีต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้า
2. ประเพณีส่วนมากมีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตเชื่อมโยงถึงปัจจุบัน ประเพณีจึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี
3. ประเพณีทำให้คนในสังคมเกิดความภาคภูมิใจในความดีงามของชุมชน สังคม และชาติบ้านเมืองตนเอง
4. ประเพณีทำให้คนในสังคมได้ทำกิจกรรมร่วมกัน อันเป็นการดำรงความรักสามัคคี ทำให้คนในชุมชน สังคม ภาค และเป็นชาติมีความมั่นคงสืบต่อกันมา
5. ประเพณีเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญ ซึ่งแสดงออกความเป็นเผ่า ชุมชน สังคม และชาติ

เรื่องที่ 2 วัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น และของประเทศ

2.1 วัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่นและของประเทศ

วัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่น และของประเทศที่แสดงออกถึงความเป็นไทยที่สำคัญต่าง ๆ คือ ภาษา การแต่งกาย อาหาร และมารยาท

ภาษา ภาษาที่ใช้สื่อสารกันในสังคม มี 2 ลักษณะคือ ภาษาทางการ (ภาษาทางกิริยา) และภาษาทางวาจา ในแต่ละเผ่า แต่ละชุมชน แต่ละภาค จะมีภาษาถิ่นสำเนียงถิ่น กิริยาอาการแสดงออกของท้องถิ่น และจะมีภาษากิริยาอาการต่าง ๆ คนไทยจะใช้ภาษาไทยกลางซึ่งเป็นภาพรวมของประเทศ ดังนั้น วัฒนธรรมทางภาษาจะบ่งบอกที่มาของถิ่นกำเนิดซึ่งควรจะเป็นความภูมิใจในตัวตน ไม่เป็นสิ่งขาย น่าอายหรือล้าสมัยในการแสดงออกทางภาษาถิ่น เช่น การพูดของภาคอีสาน ที่บ่งบอกถึงความเป็นคนภาคอีสาน เป็นต้น

การแต่งกาย การแต่งกายของคนในสังคมไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ในชีวิตประจำวันคนไทยจึงแต่งตัวแบบสากล ต่อเมื่อมีงานบุญ ประเพณี

ต่าง ๆ หรือในโอกาสสำคัญๆ จึงนำการแต่งกายประจำถิ่นที่แสดงออกถึงความเป็นเผ่า เป็นชุมชน และเป็นภาค อย่างไรก็ตามเรายังเห็นคนรุ่นเก่า รุ่นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ในท้องถิ่น บางแห่งยังคงมีวัฒนธรรมการแต่งกายที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษให้เราเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การนุ่งผ้าซิ่นไปทำบุญที่วัด เป็นต้น

อาหาร เนื่องจากการติดต่อสื่อสารของโลกปัจจุบันเป็นโลกไร้พรมแดน เราจึงสามารถ รับประทานอาหารไทยที่ร้านอาหารต่าง ๆ อาทิ ในเมืองลอสแอนเจลิส เมืองฮ่องกง วัฒนธรรมทางอาหารการกินของคนไทยในท้องถิ่นต่าง ๆ ยังคงสืบทอดตั้งแต่อดีตมา จนถึงปัจจุบัน เพราะสภาวะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรต่าง ๆ ส่งผลให้วัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารท้องถิ่นไทย ยังคงมีอยู่และนำมาใช้ในการประกอบอาหารการกินได้ตลอดมา แต่อาหารบางชนิดเริ่มสูญหายไป เด็กไทยปัจจุบันเริ่มจะไม่รู้จักคุ้นเคยอาหารบางชนิด เช่น ขนมกง :ซึ่งเป็นประเพณีแต่งงานภาคกลาง ในอดีตจะมีขนมกงเป็นขนมทำจากถั่วทองป่น เป็นรูปวงกลมมีสีเหมือนล่อเกวียน เพื่อให้ชีวิตแต่งงานราบรื่นก้าวไปข้างหน้า เป็นต้น

มารยาท มารยาทของคนไทยที่อาศัยอยู่เป็นเผ่า เป็นชุมชน เป็นภาค ตลอดจน ไทยกลางได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่เมื่อก้าวโดยรวมแล้วมารยาทไทยนั้นทั่วโลก ยอมรับ ว่ามีความงดงาม อ่อนช้อย เช่น การไหว้ การกราบ บ่งบอกถึงความเป็นชาติที่มี วัฒนธรรมอันดีงาม ทำให้คนต่างประเทศประทับใจ และเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เจริญก้าวหน้า

2.2 ประเพณี

ประเพณี คือ แนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมยึดถือ และสืบทอดกันมา เป็นสิ่งที่ ถูกต้องดีงามทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.2.1 ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย

1) ประเพณีที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ เนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความใกล้ชิดและเป็นที่ยอมรับของสังคมไทยมาช้านาน และชาวไทยต่างก็ยกย่องเทิดทูน พระมหากษัตริย์ เพราะพระองค์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อปวงชนเสมอมา ดังนั้น ประเพณี วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์พระมหากษัตริย์ที่สำคัญ เช่นพระราชพิธีวันฉัตรมงคล วันพ่อแห่งชาติ หรือวันเฉลิมพระชนมพรรษาวันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งเราได้ยกย่องให้วันนี้เป็นวัน ชาติไทยด้วย

2) ประเพณีที่เกี่ยวกับอาชีพ อาชีพหลักของคนไทยเป็นอาชีพเกษตรกรรม มาช้านาน ดังนั้นพิธีกรรมทางอาชีพการเกษตรจะเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสังคมมาตลอด

ดังนั้นการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพการเกษตรจะผูกพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมาตลอด เช่น พิธีวันพืชมงคล ซึ่งเป็นวันกำหนดพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นพระราชพิธีเพื่อความเป็นสิริมงคล และบำรุงขวัญให้กับเกษตรกร และอีกวันหนึ่งคือ วันสารทไทย เป็นวันทำบุญสิ้นเดือนสิบของไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นการฉลองที่พืชพันธุ์ธัญญาหาร และผลไม้กำลังเจริญงอกงามดีในฤดูนี้เป็นครั้งแรก

3) ประเพณีทางศาสนา ศาสนาและความเชื่อ เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่สืบเนื่องปฏิบัติติดต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตนของชาวพุทธในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันพระ วันออกพรรษา และวันตักบาตรเทโว เป็นต้น

2.2.2 ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น

สำหรับประเพณีของแต่ละท้องถิ่น แบ่งเป็นภาค ดังนี้

1) ประเพณีภาคเหนือ

ภาคเหนือ หรือเรียกว่า “ล้านนาไทย” มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ เพราะมีลักษณะภูมิประเทศเป็นทิวเขาและหุบเขา ประชากรมีหลายชนชาติ ส่วนใหญ่เป็นชาวไทย ที่เรียกว่า “ไทยเหนือ” หรือ “คนเมือง” ซึ่งส่วนใหญ่พูดภาษาสำเนียงเหนือ

ประเพณีสำคัญ ๆ ของภาคเหนือ มีดังนี้

ประเพณีลอยกระทง หรือประเพณียี่เป็ง หรือลอยโขมด เพื่อเป็นการบูชาท้าวพกาพรหม เป็นการลอยเคราะห์ ลอยบาป ลอยเพื่อบูชาพระนารายณ์ เป็นต้น ประเพณียี่เป็ง ตรงกับเดือนยี่ขึ้น 14-15 ค่ำ วัดวาอารามจะจัดเตรียมสิ่งของดังต่อไปนี้

1. ทำราชวัตร รอบวิหาร เจดีย์ ทำซุ้มประตูทางเข้าวัด

2. ทำโคมแขวน โคมค้ำ โคมรูปต่าง ๆ

3. ทำว้าว หรือโคมลอย มี 2 ชนิด คือ

3.1 โคมที่ใช้ปล่อยตอนกลางวัน เรียกว่า ว้าว โดยใช้วิธีรมควัน

3.2 โคมที่ปล่อยตอนกลางคืน ใช้วิธีรมควันเหมือนว้าว

แต่จะจุดไฟที่ผ้าผูกติดกับปากโคมปล่อยสู่อากาศ

4. การทำบอไฟ (บั้งไฟ) ประกอบด้วยบอไฟหลายชนิด เช่น บอไฟดอก บอไฟดาว บอไฟเทียน เป็นต้น ทำขึ้นเพื่อจุดในวันยี่เป็ง

2) ประเพณีภาคกลาง

ประเพณีภาคกลาง มักจะเป็นประเพณีเกี่ยวกับการเกษตร เช่น ประเพณีวิ่งควาย เป็นประเพณีที่เป็นมรดกตกทอด เพื่อเป็นการทำขวัญควาย และให้ควายได้พักผ่อน ซึ่งเป็นประเพณีประจำจังหวัดชลบุรี ประเพณีวัวเทียมเกวียน ของจังหวัดเพชรบุรี เมื่อเสร็จสิ้นจากการทำนา ก็จะนำวัวที่เป็นสัตว์ที่ช่วยทำนามาวิ่งแข่งกัน หรือเอาเกวียนมาเทียมวิ่งแข่งกัน เป็นต้น

3) ประเพณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน มีพื้นที่แห้งแล้งส่งผลไปถึงการประกอบอาชีพซึ่งมีประเพณีที่สำคัญคือ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี มีการประกวดต้นเทียน 2 ประเภท คือประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก โดยมีชื่องานว่า “อุ้งเชิงเมืองธรรมงามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล” ประเพณีไหลเรือไฟ ของจังหวัดนครพนม ที่ในหน้าน้ำจะนำเทียนมาตกแต่งเรือให้เป็นรูป ที่สวยงาม เมื่อจุดเทียน จะเกิดแสงสว่างเป็นรูปภาพที่ออกแบบไว้ เป็นต้น

4) ประเพณีภาคใต้

ภูมิประเทศของภาคใต้ เป็นคาบสมุทรยื่นไปในทะเลทางตะวันตกของคาบสมุทร ซึ่งมีประเพณีสำคัญ คือ ประเพณีบุญเดือนสิบ ซึ่งเกิดจากความเชื่อว่าบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ยังต้องใช้เวรกรรมอยู่ในยมโลก และจะกลับมาเยี่ยมญาติหรือครอบครัว ประเพณีจัดอยู่ในช่วงแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ถึงแรม 15 ค่ำ ส่วนมากจัดในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีอาหารที่ขาดไม่ได้ 5 ชนิด ประกอบด้วย

1. ขนมลา เปรียบเสมือนเสื้อผ้า เพื่อให้ผู้ตายสวมใส่ไปนรกภูมิ
2. ขนมพอง เปรียบเสมือนแพเพื่อให้ผู้ตายใช้เป็นพาหนะข้ามห้วงแห่งสังสารวัฏ(การเวียนว่าย ตาย เกิด)
3. ขนมบ้า เปรียบเสมือนสบู่ทำให้ผู้ตายได้เล่นในนรกภูมิ
4. ขนมดีซำ เปรียบเสมือนเบี้ยหรือเงินให้ผู้ตายนำไปใช้
5. ขนมกง เปรียบเสมือนเครื่องประดับเพื่อให้ดูภูมิฐานและสวยงาม

เรื่องที่ 3 การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย

3.1 ความสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย

การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยเป็นสิ่งที่สำคัญที่คนไทยทุกคนพึงตระหนักถึงหน้าที่ที่ทุกคนพึงกระทำ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมประเพณีประจำชาติและท้องถิ่นจัดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนบธรรมเนียมประเพณี โบราณสถาน โบราณวัตถุ ภาษาวรรณกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้บรรจุและสั่งสมความรู้ ความหมาย คุณค่าที่มีมาตั้งแต่อดีตให้คนไทยปัจจุบันได้เรียนรู้ เพื่อรู้จักตนเองและมีความภูมิใจในความเป็นชาติไทย และสิ่งเหล่านี้จะสูญหายหากขาดการเอาใจใส่ในการอนุรักษ์และส่งเสริมในทางที่ถูกต้อง

3.2 แนวทางในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีของไทย

3.2.1 ศึกษา ค้นคว้า วิจัย วัฒนธรรม ประเพณีไทยและท้องถิ่นที่ยังไม่ได้รวบรวม ศึกษาไว้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำให้เกิดความรู้สึกรักยอมรับในคุณค่าจะได้เห็นห่วงภูมิและเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.2.2 สร้างความเข้าใจให้คนไทยทุกคนเข้าใจ ปรับเปลี่ยน ตอบสนองวัฒนธรรมประเพณีอื่น ๆ จากภายนอกอย่างเหมาะสม

3.2.3 ขยายขอบเขตเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีไทยให้คนไทย ทุกคนเห็นเป็นหน้าที่สำคัญที่จะต้องร่วมกันทะนุบำรุงรักษาทั้งด้วยกำลังกาย และกำลัง ทุนทรัพย์

3.2.4 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีระหว่างเผ่า ชุมชน ภาค เพื่อสื่อสารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน

3.2.5 ช่วยกันจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศทางวัฒนธรรมประเพณี เพื่อใช้เป็นฐานความรู้ของสังคม เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์และส่งผลถึงภาวะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องที่สำคัญคือ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะส่งผลต่อเศรษฐกิจของชาติโดยรวม

ตัวอย่างการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีภาคต่าง ๆ

ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ

ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ เป็นประเพณีท้องถิ่นในช่วงเดือน 10 ของ ชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ในงานจะมีการอัญเชิญพระพุทธรูปมหาธรรมราชา พระคู่บ้านคู่เมืองของชาวเพชรบูรณ์ โดยมีเจ้าเมืองจะต้องเป็นคนอุ้มพระมาดำลงไปน้ำ ซึ่งมีความเชื่อว่า จะทำให้บ้านเมืองและประชาชนมีความสุขความเจริญ

ประเพณีตักบาตรเทโว

ประเพณีตักบาตรเทโว เป็นประเพณีสำคัญในงานออกพรรษา ซึ่งตรงกับขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของชาวจังหวัดอุทัยธานี โดยพระสงฆ์ จำนวน 300 กว่ารูปเดิน ลงบันได จากมณฑปพระพุทธบาทบนเขาสะแกกรัง ลงมารับบิณฑบาตร ข้าวสาร อาหารแห้ง จากพุทธศาสนิกชนบริเวณลานวัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

เรื่องที่ 4 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทยและของท้องถิ่น

4.1 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทย

ค่านิยมเป็นสิ่งที่กำหนดความเชื่อ ซึ่งส่งผลถึงพฤติกรรมของคนในสังคมจึงควรมี การกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับประชาชนได้ปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามมีผู้แจกแจงค่านิยมของสังคมไทยไว้ดังนี้ คือ กรมพระยาดำรง ราชานุภาพ ได้กล่าวว่า ค่านิยมของสังคมไทยมี 3 ประการ คือ

1. รักความเป็นไทย
2. คนไทยไม่ชอบการเบียดเบียนและหาเรื่องกับคนอื่น
3. การรู้จักประสานประโยชน์ รู้จักการประนีประนอม โอนอ่อนผ่อนตาม ทำให้ เมืองไทย ไม่ตกเป็นอาณานิคมของประเทศใด

ในปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหา คนขาดคุณธรรม จริยธรรม ปัญหาเรื่องเพศเรื่อง ความรุนแรง และอบายมุขฯ ในปี 2549 กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดลักษณะ เชิงพฤติกรรมที่เป็น 8 คุณภาพพื้นฐาน เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เป็น คนดีส่งผลให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ดี คือ

1. ชยัน คือ ตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน
2. ประหยัด คือ รู้จักเก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินแต่พอควรพอประมาณให้เกิด ประโยชน์ คุ่มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ
3. ซื่อสัตย์ ประพฤติตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปราศจากความรู้สึก ลำเอียง หรืออคติ
4. มีวินัย คือ ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ มีทั้งวินัยใน ตนเอง และวินัยต่อสังคม

5. สุภาพ คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ

6. สะอาด คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใสเป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียว ความปรองดอง ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานบรรลุผลตามที่ต้องการเกิดการงานอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารอดเอาเปรียบกันเป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง หลากหลายความคิด เชื้อชาติ หรืออาจเรียกอีกอย่างว่าความสมานฉันท์

8. มีน้ำใจ มีความจริงใจ ไม่เห็นแก่ตัวและเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตามนโยบายคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ปี 2558 มีดังนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติ
ในปัจจุบัน

2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม

3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์

4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษา เล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันดีงาม

6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน

7. เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุขที่ถูกต้อง

8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่

9. มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราช

ดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าวินก็แจกจ่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาป

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

4.2 ค่านิยมท้องถิ่น

ค่านิยมของท้องถิ่นจะบ่งบอกลักษณะนิสัยเด่นของคนในท้องถิ่น เช่น คนภาคเหนือมีมารยาทอ่อนโยน พุดจาอ่อนหวาน คนภาคใต้มีความรักใคร่พวกพ้องต่าง ๆ เหล่านี้สามารถศึกษาได้จาก ลักษณะของคนในชุมชน วิถีชีวิตการแสดงออก สถาบันทางการศึกษา ศาสนา และครอบครัว มีส่วนสำคัญในการสร้างเสริมค่านิยมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในครอบครัว ชุมชน สังคม

เรื่องที่ 5 การประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

การประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์นั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำทุกคน จึงเป็นพลังสำคัญส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาไปอย่างยั่งยืน หรืออาจกล่าวได้ว่า หากสังคมใดมีแต่ความเจริญทางวัตถุแต่ขาดความเจริญด้านจิตใจ สังคมนั้นจะพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืน ซึ่งความเจริญทางด้านจิตเจ้านั้นนอกจากคนในสังคมจะต้องประพฤติปฏิบัติดีตามหลักธรรมศาสนาแล้ว ควรสร้างเสริมค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นกับคนในชาติ โดยพร้อมเพรียงกันอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ค่านิยมความประหยัด การสร้างนิสัยประหยัดพลังงานน้ำมัน ของคนในชาติไม่ใช่ทำเฉพาะผู้มีรายได้น้อย แต่ผู้มีฐานะร่ำรวยจะต้องมีนิสัยประหยัดพลังงานด้วย เป็นต้น และแม้ว่าน้ำมันมีราคาถูกลงทุกคนในชาติควรประหยัดต่อไปให้เป็นนิสัย

กิจกรรมท้ายบทที่ 2

กิจกรรมที่ 1 ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้อง

1. ข้อใดคือวัฒนธรรม

ก. อาหาร	ข. การแต่งกาย
ค. ภาษาพูด	ง. ถูกทุกข้อ

2. ข้อใดคือประเพณี

ก. การพูดทักทาย	ข. การแต่งงาน
ค. การรับประทานข้าว	ง. การถือศีล 8

3. การวิ่งควายเป็นประเพณีของจังหวัดใด

ก. ชัยนาท	ข. อ่างทอง
ค. ชลบุรี	ง. สมุทรปราการ

4. ประเทศไทยได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมประเพณีจากที่ใด

ก. อารยธรรมตะวันตก	ข. อารยธรรมจีน
ค. อารยธรรมอินเดีย	ง. ถูกทุกข้อ

5. การตอบแทนบุญคุณบิดา มารดาและบุพการี จัดเป็นความหมายตามข้อใด

ก. ประเพณี	ข. จารีตประเพณี
ค. ขนบประเพณี	ง. ธรรมเนียมประเพณี

6. ภาษาไทยได้รับอิทธิพลจากภาษาอะไรบ้าง

ก. ภาษาบาลี – สันสกฤต	ข. ภาษาอังกฤษ
ค. ภาษาจีน	ง. ถูกทุกข้อ

7. ประเพณีใดที่มีทุกภาคของประเทศไทย

ก. สงกรานต์	ข. แข่งเรือ
ค. วิ่งควาย	ง. สารทเดือนสิบ

8. ประเพณีจรตพระนังคัลแรกนาขวัญได้รับอิทธิพลจากศาสนาใด

ก. พุทธ

ข. คริสต์

ค. อิสลาม

ง. พราหมณ์ – ฮินดู

9. วัฒนธรรม ประเพณีมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมใด

ก. การกีฬา

ข. การท่องเที่ยว

ค. พาณิชยกรรม

ง. นันทนาการ

10. ในความเป็นชาติแต่ละชาติมีความแตกต่างในด้านใด

ก. วัฒนธรรมประเพณี

ข. ภาษา

ค. ศิลปะ

ง. ถูกทุกข้อ

กิจกรรมที่ 2 ให้ผู้เรียนนำตัวอักษรทางขวามือที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องมาใส่หน้าข้อทางซ้ายมือ

_____ 1. สิ่งที่น่าความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ	ก. ขนบธรรมเนียม
_____ 2. แบบอย่างที่นิยมกันมา	ข. จารีตประเพณี
_____ 3. ประเพณีการเล่นผีตาโขน	ค. วัฒนธรรม
_____ 4. ประเพณีแห่เทียน	ง. ข้าวย่ำน้ำบุญ
_____ 5. ประเพณีบุญเดือนสิบ	จ. จังหวัดอุบลราชธานี
_____ 6. วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัยภาคกลาง	ฉ. ขนมหินน้ำเงี้ยว
_____ 7. วัฒนธรรมด้านอาหารภาคเหนือ	ช. บ้านทรงไทยหลังคาประดับกาแล
_____ 8. วัฒนธรรมด้านอาหารภาคใต้	ซ. จังหวัดนครศรีธรรมราช
_____ 9. วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัยภาคเหนือ	ฌ. จังหวัดเลย
_____ 10. วัฒนธรรมด้านการเกษตรกรรมภาคกลาง	ญ. บ้านทรงไทยหลังคาจั่วสูง
	ฎ. จังหวัดชลบุรี
	ฏ. ขนมหินน้ำยา
	ฐ. สถานภาพ บทบาทหน้าที่
	ฑ. ตักบาตรดอกไม้
	ฒ. ลงแขกเกี่ยวข้าว
	ณ. สาทร์เดือนสิบ

บทที่ 3

หน้าที่พลเมืองไทย

สาระสำคัญ

เป็นสาระที่เกี่ยวกับ ความหมายของประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมายและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีคุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองสมานฉันท์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน กฎหมายอื่นๆ เช่น กฎหมายแรงงานและสวัสดิการ กฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็กและสตรี

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของประชาธิปไตยได้
2. บอกสิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยได้
3. อธิบายคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
4. บอกแนวทางการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมายและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้
5. สามารถนำความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัวไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
6. สามารถนำความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
7. เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตได้

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความหมายของประชาธิปไตย
- เรื่องที่ 2 สิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย
- เรื่องที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมายและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้
- เรื่องที่ 4 คุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง สมานฉันท์
- เรื่องที่ 5 รัฐธรรมนูญ
- เรื่องที่ 6 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย
- เรื่องที่ 7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว

เรื่องที่ 8 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

เรื่องที่ 9 กฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายแรงงานและสวัสดิการ กฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็ก และสตรี

เรื่องที่ 1 ความหมายของประชาธิปไตย

1.1 ความหมายของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองในประเทศมาจากคำ 2 คำ ดังนี้

“ประชา” หมายถึง ประชาชนที่เป็นพลเมืองของประเทศ

“ธิปไตย” หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

ดังนั้น ประชาธิปไตย หมายถึง ประชาชนปกครองหรือการปกครองโดยประชาชน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า “ระบอบการปกครองที่ถือมติของปวงชนเป็นใหญ่ หรือการถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่” และศาสตราจารย์ ดร.กมล ทองธรรมชาติ ให้ความหมายว่า “ประชาธิปไตย เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน”

สรุป ประชาธิปไตย หมายถึง การที่ประชาชนหรือพลเมืองของประเทศ มีอำนาจและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการปกครองประเทศ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก

1.2 หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

1.2.1 หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หมายถึง ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

1.2.2 หลักความเสมอภาค ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ความเท่าเทียมกันทางการเมือง

1.2.3 หลักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ได้แก่ การที่ประชาชนมีอำนาจอันชอบธรรมในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน มีอิสระในการกระทำในขอบเขตของกฎหมาย และมีแนวทางปฏิบัติตนที่เป็นอิสระภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

1.2.4 หลักนิติธรรม การปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีหลักกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์และกติกาของประเทศ คือ การที่ประชาชนใช้กฎหมายเป็นหลักในการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเกิดความยุติธรรมในสังคม

1.2.5 หลักการยอมรับเสียงข้างมาก คือ การที่ประชาชนยอมรับในมติของประชาชนส่วนใหญ่

1.2.6 หลักการใช้เหตุผล คือ การที่ประชาชนใช้เหตุผลเป็นหลักในการหาข้อสรุปเพื่อการอยู่ร่วมกัน

1.2.7 หลักประนีประนอม คือ การที่ประชาชนไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา แต่ใช้การตกลงร่วมกันในการขจัดข้อขัดแย้งที่ไม่เห็นด้วย

1.2.8 หลักความยินยอม คือ การที่ประชาชนใช้วิจาร์ณญาณในการตัดสินใจของตัวเอง ปราศจากการบังคับ มีความเห็นตรงกัน และตัดสินใจผ่านตัวแทนของประชาชนในการดำเนินงานทางการเมืองและการปกครอง

1.3 ลักษณะของสังคมประชาธิปไตย

ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนจะปฏิบัติต่อกัน ดังนี้

1.3.1 การเคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามขอบเขตที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

1.3.2 การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจปัญหา ข้อขัดแย้ง

1.3.3 การเคารพในกฎกติกาของสังคมเพื่อความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม

1.3.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวมและสังคม

1.3.5 การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

1.3.6 การยึดมั่นในหลักความยุติธรรม และการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันของ สมาชิกทุกคนในสังคม

1.4 คุณลักษณะที่สำคัญของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย

1.4.1 ยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตย

1.4.2 รู้จักใช้เหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งมีเหตุผลและมีการประนีประนอมกันในทางความคิด

1.4.3 เคารพในสิทธิและการตัดสินใจของผู้อื่น

1.4.4 มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

1.4.5 สามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่น

1.4.6 ใช้เสียงข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิเสียงข้างน้อย

1.4.7 ยึดถือหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกันของสมาชิก

1.4.8 ปฏิบัติตนตามกฎหมายข้อบังคับของสังคม

1.4.9 รู้จักแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

1.5 ความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

1.5.1 ทำให้สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปอย่างมั่นคง

1.5.2 เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ

1.5.3 สังคมมีความเป็นระเบียบ สงบเรียบร้อย

1.5.4 สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ จากกฎหมายเท่าเทียมกัน

และเกิดความเป็นธรรมในสังคม

1.5.5 สมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน

1.6 วิถีประชาธิปไตย

สังคมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์เป็นสังคมที่ปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนทั้งในแง่ความคิด อุดมการณ์ และวิถีการดำเนินชีวิตตั้งแต่เด็กเป็นต้นไป ในชีวิตประจำวันของบุคคลในครอบครัว ชุมชนและสังคมจะดำเนินไปอย่างสงบสุขได้เมื่อทุกคนที่เป็นสมาชิกเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการใช้คุณลักษณะประชาธิปไตยเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังนี้

1.6.1 ประชาธิปไตยในครอบครัว

ประชาธิปไตยในครอบครัวจะเริ่มได้ก็ต่อเมื่อพ่อแม่คิดและประพฤติปฏิบัติต่อกัน ต่อลูก ๆ และต่อบุคคลอื่นอย่างเป็นประชาธิปไตย ในการดำเนินชีวิตประจำวันทุก ๆ ด้าน ได้แก่

- 1) การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
- 2) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 3) การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
- 4) การแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล
- 5) การลงมติโดยใช้เสียงส่วนใหญ่
- 6) การเคารพกฎระเบียบของครอบครัว
- 7) การกล้าแสดงความคิดเห็นต่อส่วนรวม
- 8) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

1.6.2 ประชาธิปไตยในชุมชนท้องถิ่น

วิถีชีวิตประชาธิปไตยในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน เป็นการรวมกลุ่มของบุคคล ภายในชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนต้องมีคุณลักษณะประชาธิปไตยที่สำคัญ คือ

- 1) การเคารพใน กฎ ระเบียบ ของชุมชนท้องถิ่น
- 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
- 3) การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 4) การตัดสินใจในส่วนรวมโดยใช้การลงมติเสียงส่วนใหญ่
- 5) การตัดสินใจโดยใช้วิธีการลงมติเสียงส่วนใหญ่
- 6) การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
- 7) การร่วมกันวางแผนในการทำงานเป็นกลุ่มหรือตัวแทน

ของกลุ่ม

เรื่องที่ 2 สิทธิ เสรีภาพ บทบาท หน้าที่ของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย

2.1 ความหมายของสิทธิเสรีภาพ หน้าที่

“สิทธิ” หมายถึง อำนาจหรือผลประโยชน์อันชอบธรรมของบุคคลที่มีกฎหมาย ให้ความคุ้มครอง เช่น สิทธิในการนับถือศาสนา การประกอบอาชีพ การได้รับการศึกษา ฯลฯ

“เสรีภาพ” หมายถึง ความมีอิสระในการกระทำของบุคคลซึ่งการกระทำนั้น จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เช่น การแต่งกาย การแสดงความคิดเห็น ฯลฯ

“หน้าที่” หมายถึง ภาระหรือความรับผิดชอบที่บุคคลจะต้องปฏิบัติ ตามกฎหมาย

สิทธิเสรีภาพ เป็นรากฐานสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การที่จะรู้ว่าการปกครองของประเทศใดมีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด ต้องดูที่สิทธิ เสรีภาพของประชาชนในประเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ ถ้าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมาก ความเป็น ประชาธิปไตยของประเทศนั้นก็จะมีมาก หากสิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกจำกัดสิทธิโดยผู้มี อำนาจ การปกครองประชาธิปไตยนั้นก็จะมีน้อย เหตุนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับ จึงได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างชัดเจน

ส่วนหน้าที่นั้นเป็นกรอบหรือมาตรฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ก็เพราะว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ต้องอาศัยกฎหมายเป็นหลักในการดำเนินการ หากประชาชนไม่รู้จักหน้าที่ของตน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระบอบประชาธิปไตยก็จะดำรงอยู่ต่อไปไม่ได้

ดังนั้น สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งขาดเสียมิได้เด็ดขาด

2.2 ความสำคัญของสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ มีดังนี้

2.2.1 การที่รัฐได้บัญญัติ สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ของบุคคล ในรัฐธรรมนูญทำให้ประชาชนได้รับความคุ้มครองและปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเสมอภาค และยุติธรรม

2.2.2 บุคคลทุกคนจะต้องทราบและพึงปฏิบัติตามขอบเขตสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

2.2.3 การใช้อำนาจรัฐ จะต้องคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของประชาชน

2.3.4 ทั้งรัฐและประชาชนพึงปฏิบัติตามหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อย่างเคร่งครัด ย่อมก่อให้เกิดความสงบในชาติ

2.3.5 หน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่

1) หน้าที่ในการรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) หน้าที่ในการป้องกันประเทศ ได้แก่ การช่วยสอดส่องดูแลและแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองทราบถึงภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ประเทศชาติ เช่น การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด การสมัครเป็นอาสาสมัครรักษาดินแดน เป็นต้น

3) หน้าที่ในการรับราชการทหารตามกฎหมาย โดยชายไทยทุกคนที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ จะต้องไปตรวจเข้ารับการเกณฑ์ทหารประจำการเป็นเวลา 2 ปี เพื่อเป็นกำลังสำคัญเมื่อเกิดภาวะสงคราม

4) หน้าที่ในการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้สังคมมีความสุข และสมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

5) หน้าที่ในการเสียภาษีอากรตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อรัฐ จะได้มีรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายภายในประเทศ รวมทั้งจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับประชาชนในประเทศ

6) หน้าที่ในการรับการศึกษาภาคบังคับตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายกำหนด เพื่อช่วยให้มีคุณภาพที่ดีและเป็นกำลังใจในการพัฒนาประเทศต่อไป

7) หน้าที่ในการช่วยเหลือราชการตามกฎหมายกำหนด เพื่อประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม

8) หน้าที่ในการใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริต ในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไป ทำหน้าที่บริหารประเทศ ตามระบอบประชาธิปไตยให้ยั่งยืนสืบไป

2.3 บทบาท

บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ตามสถานภาพที่สังคมกำหนด เช่น นายเอกมีสถานภาพ เป็นพ่อ ต้องดำเนินบทบาทในการให้การอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนบุตร ให้เป็นคนดี ส่งเสียบุตรให้ได้รับการศึกษาที่สมควรตามวัย ส่วนนายโทมีสถานภาพเป็นบุตรที่ต้องดำเนินบทบาท เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ตั้งใจหมั่นเพียรในการศึกษา ช่วยเหลือบิดามารดาในการทำงานบ้านตามควร บทบาทก่อให้เกิดการกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกในสังคม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน หากไม่กำหนดบทบาท ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมจะไม่มีระเบียบและทิศทางที่แน่นอน

สถานภาพกับบทบาทเป็นสิ่งควบคู่กัน สถานภาพบอกว่าใครเป็นใคร มีตำแหน่งหน้าที่อย่างไร ส่วนบทบาทบอกว่าอยู่ในสภาพใด ควรปฏิบัติอย่างไร จึงจะเหมาะสม

เรื่องที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมายและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

3.1 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมาย

ในฐานะพลเมืองของประเทศ ซึ่งมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่มีสิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ ต้องปฏิบัติตน

ตามกรอบ ข้อกำหนดของกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยการใช้สิทธิตามกฎหมาย และต้องรักษาปกป้อง สิทธิของตนเองและชุมชนเมื่อถูกละเมิดสิทธิ หรือผลประโยชน์ อันชอบธรรมของตัวเองและชุมชน ซึ่งการปฏิบัติตามกฎหมายดำเนินการได้ ดังนี้

ก. การปลูกฝังและประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว เช่น เมื่อมีคน เกิด ตาย ในบ้านต้องดำเนินการตามกฎหมายทะเบียนราษฎร

ข. ชุมชน/สังคม ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการอยู่ในสังคมประชาธิปไตย ตามบทบาท หน้าที่ โดยยึดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การปฏิบัติตนตามกฎหมาย ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายธรรมชาติ

3.1.1 การรักษาสีติตามกรอบของกฎหมาย

กฎหมายให้สิทธิแก่บุคคลหรือหน่วยงาน สามารถเรียกร้อง เพื่อรักษาสีติของตนที่ถูกบุคคลหรือหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของเอกชนหรือรัฐ มาละเมิดสิทธิของบุคคลหรือชุมชนโดยให้เป็นหน้าที่ของบุคคล องค์กร และผู้เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ร่วมกันในการเรียกร้องเพื่อรักษาสีติ ผลประโยชน์ที่ถูกละเมิด ซึ่งการละเมิดสิทธิมี 2 กรณี ดังนี้

- 1) การละเมิดสิทธิ/ผลประโยชน์ส่วนบุคคล
- 2) การละเมิดสิทธิ/ผลประโยชน์ของชุมชน

3.1.2 การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองประเทศ หมายถึง การตระหนักและเห็นความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา

2) การดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตย หมายถึง การปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม การเสียสละเพื่อส่วนรวม และการใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ

3) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ควบคุมตัวเองได้ เช่น นักเรียนเคารพกฎระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น

4) ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม เช่น ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต มีความสามัคคี มีความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ เป็นต้น

5) การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน เช่น เสียสละส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3.2 การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

สังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน มีสุภาษิตและคำพังเพยที่คนไทยใช้สอนลูกหลานให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ไม่คดโกงผู้อื่นให้ได้ยินเสมอมา เช่น "ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน" "คนดีตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้" "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" เป็นต้น

สังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมวัตถุนิยม ส่งผลให้ประชาชนคนไทยถูกชักนำให้หลงใหลอยู่กับวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เป็นทาสของเงิน ยกย่องคนรวยมีอำนาจวาสนา โดยไม่คำนึงถึงความเป็นคนดีมีคุณธรรมและภูมิปัญญา ทำให้เกิดปัญหาการทุจริตอย่างกว้างขวาง ปัญหาทุจริตประพตมิชอบ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ในทุกระดับ ทุกภาคส่วนของสังคมและมีความสำคัญยิ่งต่ออนาคตของชาติบ้านเมืองที่ต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาโดยด่วน เป็นเรื่องที่ประชาชนจะต้องรู้เท่า รู้ทัน มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมที่จะป้องกัน แก้ไขขจัดปัญหาการทุจริตประพตมิชอบเหล่านี้ให้ลดลง และหมดไป

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามข้อกำหนดของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเข้าไปมีบทบาทในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของผู้ดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ โดยต้องมีการวางระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น และกล้าในการตัดสินใจโดยอยู่ในกรอบของการเคารพสิทธิของผู้อื่น และสนับสนุนให้ประชาชนร่วมกันทำงานเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังสร้างความเข้มแข็ง เชื่อมโยงกันทั้งระดับบุคคลและระดับองค์กรเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยมีผลประโยชน์ของ สังคมเป็นที่ตั้ง ในการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดมาตรการเพื่อการปฏิบัติร่วมกันไว้ดังนี้

3.2.1 การสร้างความตระหนักให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตการสร้าง ความตระหนักให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต มีวิธีการ ดังนี้

1) ปลุกจิตสำนึกและค่านิยมการมีคุณธรรม จริยธรรม และการมีวินัยแก่ประชาชนทุกภาคส่วน ส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการปลุกจิตสำนึกนักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชน อย่างต่อเนื่อง

2) ส่งเสริมสนับสนุนให้ความเข้มแข็งแก่เครือข่าย การมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ การสร้างขวัญและกำลังใจ การส่งเสริมข้อมูลและทักษะการทำงานด้านกฎหมาย การขยายเครือข่าย การป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้กระจายลงไปถึงระดับฐานราก

3) ส่งเสริมความเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพแก่องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตโดยเฉพาะสำนักงาน ป.ป.ช. ให้มีการถ่วงดุลอำนาจจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องทุกระดับโดยปราศจากการแทรกแซงของอิทธิพลจากภาคการเมือง และภาคธุรกิจราชการ

4) ส่งเสริมการสร้างมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและมั่นใจขององค์กรเครือข่าย

3.2.2 การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปราม การทุจริตคอร์รัปชัน มีกฎหมายที่เป็นหลัก เช่น

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 (3) ที่กำหนดให้ ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม

2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554 มาตรา 19 (13) กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปราม ทั้งนี้มีรายละเอียดที่สามารถศึกษาค้นคว้าได้จาก www.nacc.go.th (เว็บไซต์ของ ป.ป.ช.)

3.3 การกระตุ้นจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ตระหนักและมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมที่จะป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบในชุมชน และสังคม หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงได้กำหนดแนวทางการเรียนรู้ ในรูปแบบกรณีศึกษา ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการทุจริตรูปแบบต่าง ๆ ด้วยเจตนาที่จะให้ผู้เรียนสามารถนำไป เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมจนเกิดการพัฒนากิจการสำนึกในการมีส่วนร่วมป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่

1. เรื่อง “ใต้โต๊ะหรือบนโต๊ะ”
2. เรื่อง “ทุจริต” หรือ “คิดไม่ซื่อ”

กรณีศึกษาเรื่องที่ 1

เรื่อง “ใต้โต๊ะหรือบนโต๊ะ”

นายนภดล ขับรถกระบะจากบ้านพักไปโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ เพื่อไปเยี่ยมแม่ที่ประสบอุบัติเหตุ อาการเป็นตายน่าก่นอยู่ในห้อง ICU ขณะขับรถผ่านสี่แยกไฟแดงด้วยความร้อนใจและเห็นว่าไม่มีรถอื่นในบริเวณนั้นเลย ทำให้นายนภดลตัดสินใจขับรถฝ่าไฟแดง ตำรวจที่อยู่บริเวณนั้นเรียก ให้หยุดและขอตรวจใบขับขี่ นายนภดลจึงได้แอบส่งเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ตำรวจ เพื่อจะได้ไม่เสียเวลาให้ตำรวจเขียนใบสั่งและต้องไปจ่ายค่าปรับที่สถานีตำรวจ หลังจากนั้นตำรวจได้ปล่อยนายนภดลไป

ประเด็น

1. ท่านคิดว่าการที่นายนภดลขับรถฝ่าไฟแดงด้วยเหตุผลเพื่อจะรีบไปเยี่ยมแม่ที่ประสบอุบัติเหตุอยู่ในห้อง ICU เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร
2. ถ้าท่านเป็นนายนภดล จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไรในกรณีดังกล่าวให้ถูกต้องตามกฎหมายหน้าที่ พลเมืองและคุณธรรมจริยธรรม
3. ตำรวจที่รับเงินที่นายนภดลแอบให้ เพื่อที่จะไม่ต้องเสียค่าปรับได้ชื่อว่าเป็นการกระทำที่ทุจริตผิดกฎหมาย หรือคอร์รัปชันอย่างไร
4. ในฐานะที่เป็นประชาชน ท่านคิดว่า จะมีส่วนหรือมีบทบาทในการป้องกันพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ อย่างไร

กรณีศึกษาเรื่องที่ 2

เรื่อง “ทุจริต” หรือ “คิดไม่ซื่อ”

นางสาวรุ่งฤดี อายุ 22 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงาน หาเลี้ยงครอบครัวฐานะทางบ้านยากจนและไม่ได้เรียนหนังสือ ด้วยความเป็นคนมีมานะ และใฝ่เรียนจึงได้สมัครเรียน กศน. ภาคเรียนนี้เป็นภาคเรียนสุดท้ายที่จะจบมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อเรียนจบ ม.ปลายแล้ว เธอจะได้รับ เงินเดือนเพิ่มขึ้นและมีโอกาสได้รับการพิจารณาให้เลื่อนเป็นหัวหน้างาน ด้วยความกลัวว่าจะสอบไม่ผ่าน และจะไม่สามารถนำวุฒิไปปรับตำแหน่งและเงินเดือนให้สูงขึ้นได้ นางสาวรุ่งฤดี จึงได้ทำการลักลอบจดสูตรคณิตศาสตร์ และ

นำเครื่องคิดเลขเข้าไปในห้องสอบ แต่บังเอิญกรรมการคุมสอบจับได้ และปรับให้ไม่ผ่านการสอบครั้งนั้น

ประเด็น

1. ถ้าท่านเป็นนางสาวรุ่งฤดี และมีความต้องการเลื่อนชั้นเงินเดือนและตำแหน่ง แต่ก็มี ความวิตกกังวลว่าจะสอบไม่ผ่าน ท่านจะปฏิบัติเช่นเดียวกับนางสาวรุ่งฤดีหรือไม่ เพราะเหตุใด
2. การตัดสินใจทำการทุจริตของนางสาวรุ่งฤดี จะก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบ ต่อการทำงานของตนหรือไม่ อย่างไร นางสาวรุ่งฤดี ควรจะใช้คุณธรรมข้อใดในการนำมา แก้ปัญหาของตนโดยไม่ทำการทุจริต

เรื่องที่ 4 คุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองสมานฉันท์

4.1 ความหมายของ คุณธรรม ค่านิยม และ ความสมานฉันท์

คุณธรรม คือ ความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ มีจิตสำนึกที่ดี ความละเอียด และเกรงกลัวในการที่จะประพฤตชั่ว ถึงแม้ว่าคุณธรรมจะเป็นเรื่องภายในจิตใจ แต่สามารถสะท้อนออกมาได้ทางพฤติกรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู กตเวทิตะ ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

ความปรองดอง หมายถึง ออมชอม ประนีประนอมยอมกัน ไม่แก่งแย่งกัน ตกลงกันด้วยความไกล่เกลี่ย ตกลงกันด้วยไมตรีจิต (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

ค่านิยม คือ ความคิด พฤติกรรมและสิ่งอื่นที่คนในสังคมมองเห็นว่ามีคุณค่า จึงยอมรับมาปฏิบัติและหวงแหนไว้ระยะหนึ่ง ค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและความคิดเห็นของคนในสังคม

ความสมานฉันท์ คือ ความพอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องต้องกัน มีความต้องการที่จะทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตรงกัน หรือเสมอเหมือนกัน ซึ่งความสมานฉันท์จะเป็นตัวลดความขัดแย้ง และนำไปสู่ความสามัคคี

ประชาชนชาวไทยพร้อมใจกันเฝ้ารับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
เสด็จออกมหาสมาคม ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม
เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2549

จากภาพเป็นความพร้อมเพรียงกันของพสกนิกรชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ร่วมใจกันสวมเสื้อสีเหลือง ร่วมกันโบกธงชาติและธงพระปรมาภิไธยพร้อมกับเปล่งเสียงถวายพระพรเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสมานฉันท์ของพสกนิกรชาวไทยและชาวต่างประเทศ ภาพเหตุการณ์เหล่านี้สร้างความแปลกใจให้กับสื่อต่างประเทศเป็นอย่างมาก จนทำให้สำนักข่าวหลายสำนักต้องเสนอข่าวเกี่ยวกับงานพระราชพิธีครั้งนี้เพิ่มเติม เพื่ออธิบายถึงเหตุผลที่ปวงชนชาวไทยถวายความจงรักภักดีและเทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์มากมายขนาดนี้

ชาวต่างชาติแสดงออกถึงความรัก และเทิดทูนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

แต่ในทางกลับกันในช่วงปี พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2557 ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติต่างรู้ถึงความขัดแย้งทางด้านการเมืองในประเทศไทย เหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะธุรกิจด้านการท่องเที่ยว และยังส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของคนไทยอีกด้วย

จากเหตุการณ์ที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าหากเรามีความสมานฉันท์ในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม จะทำให้สังคมของเรามีความเจริญก้าวหน้า ความสมานฉันท์เป็นบ่อเกิดของความสุภาพ ความสามัคคีของหมู่คณะ เมื่อมีความสามัคคีของหมู่คณะย่อมทำให้เกิดพลังที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ แต่ความสมานฉันท์ที่จะนำไปสู่ความสุขและความเจริญนั้นจะต้องเป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงามจะต้องประกอบด้วยคุณธรรมและที่สำคัญยิ่งคือการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หากสมานฉันท์แต่เฉพาะในกลุ่มพวกของตนเองแล้วไปขัดแย้งกับกลุ่มพวกของคนอื่นแล้วทำให้ส่วนรวมเสียหาย ลักษณะนี้ถือว่าเป็นการสมานฉันท์ในทางที่ผิด ดังนั้นหากเราต้องการความสมานฉันท์ที่ถูกต้องดีงามจะต้องอาศัยคุณธรรม ดังต่อไปนี้

ค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ 12 ประการ มีความสำคัญอย่างยิ่งที่คนไทยจะต้องนำมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงรักความเป็นชาติไทย เป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี เชิดชูความเป็นไทย เห็นคุณค่า ภูมิใจ ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ประชาชนร่วมกิจกรรมจุดเทียนถวายพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ละความเห็นแก่ตัว รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือ สังคมและบุคคลที่ควรให้ รู้จักควบคุมตนเองเมื่อประสบกับความยากลำบากและสิ่งทีก่อให้เกิด ความเสียหาย

3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึง การรู้จักบุญคุณ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน แสดงความรัก ความเคารพ ความเอาใจใส่ รักษาชื่อเสียง และตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูบาอาจารย์

ประชาชนร่วมกิจกรรมแสดงความกตัญญูทเวท

4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึง ความตั้งใจ เพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน แสวงหาความรู้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม เป็นการปฏิบัติสืบทอด อนุรักษ์วัฒนธรรม และประเพณีไทย อันดีงามด้วยความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าความสำคัญ

6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแม่และแบ่งปัน เป็นความประพฤติ ที่ควรละเว้น และความประพฤติที่ควรปฏิบัติตาม

7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง คือ มีความรู้ ความเข้าใจ ประพฤติปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง เคารพสิทธิและหน้าที่

ของผู้อื่น ใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบภายใต้ขอบเขตของกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายมีความเคารพและนอบน้อมต่อผู้ใหญ่

9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นการประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ อย่างรอบคอบถูกต้อง เหมาะสม และน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ถ้าเหลือก็แจกจ่าย จำหน่าย และขยายกิจการ เมื่อมีความพร้อม สามารถดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ มีคุณธรรม และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา เป็นการปฏิบัติตนให้มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรงปราศจากโรคภัยและมีจิตใจที่ เข้มแข็ง ไม่กระทำความชั่วใด ๆ ยึดมั่นในการทำความดีตามหลักของศาสนา

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ให้ความร่วมมือใน กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และประเทศชาติ เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาประโยชน์ของส่วนรวม

ประชาชนร่วมกิจกรรมปลูกป่าชุมชน

การนำคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์

คุณธรรม ความมีระเบียบวินัย

กรณีศึกษาที่ 1: การเข้าคิวรับบริการ

หมู่บ้านหนองผักบุ้ง เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่โดนน้ำท่วมหนักคราวน้ำท่วมใหญ่ของประเทศที่ผ่านมา ชาวบ้านบางคน ถูกน้ำท่วมบ้านจนมิดหลังคาบ้าน จึงต้องอพยพไปพักอาศัยชั่วคราวที่วัดหนองผักบุ้ง ที่พอจะอาศัยอยู่ได้จึงมีผู้คนมาอยู่รวมกันพอสมควรน้ำท่วมอยู่นาน ความเดือดร้อนเรื่องกินเรื่องอยู่ก็มาก เป็นทวีคูณ แต่คนไทยที่ไม่ประสพอุทกภัยก็ไม่แล้งน้ำใจเดินทางมาช่วยเหลือนำข้าวสารอาหารแห้งและอุปกรณ์เครื่องใช้มาบริจาค คราวหนึ่งเจ้าอาวาสประกาศว่า ได้รับข่าวว่าจะมีผู้ใจบุญนำของมาแจก ชาวบ้านรู้ข่าวก็มารอรับกันแน่นวัด ในขณะที่กำลังเข้าคิวรับถุงยังชีพก็เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน มีชาย 2 คน กำลังชกต่อยกัน เจ้าอาวาสจึงบอกให้ยุติ และซักถามได้ความว่าเกิดการต่อยว่ากัน เรื่องมาที่หลังแล้วมาแข่งคิว คนที่ถูกต่อยว่าก็ไม่พอใจ และทั้งสองคนเป็นชาวบ้านคนละหมู่บ้าน จึงโมโหและชกต่อยกันขึ้น เจ้าอาวาสจึงเตือนสติให้ทั้งสองคนระงับอารมณ์และสอนให้ทุกคน รู้จักการอดทนในการรอรับบริการ เพราะมีคนจำนวนมากทุกคนเดือดร้อนเหมือนกัน ทั้งนี้ก็เพื่อความมีระเบียบเรียบร้อย เคารพสิทธิของผู้อื่น จึงต้องรู้จักการเข้าคิวตามลำดับก่อนหลัง ถ้าทุกคนทำได้เช่นนี้ปัญหาความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น พวกเราในหมู่บ้านหรือชุมชนไหนก็ตามก็จะอยู่ร่วมกันได้อย่างเรียบร้อยปกติสุข

กรณีศึกษาที่ 2 : เห็นความสำคัญของระโยชน์ส่วนรวม การบุกรุกที่ดินขอบเขตรั้ว

เหตุเกิดขึ้นในชุมชนแห่งหนึ่ง ที่คนในชุมชนเกิดความขัดแย้งในเรื่องการใช้ กระทบการ ยึดสิทธิเป็นหลัก เรื่องมีอยู่ว่า รั้วบ้านของนายสงบ ได้รูกล้ำเข้าไปในพื้นที่บ้านของนายสมชาย เพราะถือว่าบิดาของนายสงบ มาจับจองพื้นที่ก่อน ในขณะที่นายสมชายรับรู้ที่ดินนี้ไม่มีโฉนด บุคคลอื่นในชุมชนสามารถเข้าถือครองสิทธิ เป็นเหตุให้ทั้งสองทะเลาะวิวาทกัน การจัดการ ความขัดแย้ง หรือลดปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น คนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขความ ขัดแย้ง โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ย มีคนกลางที่คู่ปัญหาทั้งสองนับถือและให้การยอมรับ ซึ่งวิธีการนี้เป็นการจัดการความขัดแย้งโดยเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสองครอบครัวและการที่ ทั้งสองเป็นคนที่มีถิ่นฐานอยู่ภูมิภาค เดียวกัน วัฒนธรรมเดียวกัน การมีบิดาของนายสงบและ นายสมชายมาร่วมเจรจาทำให้ง่ายต่อการเจรจาหาจุดยืนของทั้งสองฝ่าย แล้วคำนึงถึง ผลประโยชน์ร่วมผลสุดท้ายของการเจรจนายสงบ ยอมรื้อถอนเขตรั้วออกจากที่ดินของนาย สมชายเพื่อให้เป็นหลักฐานในการตกลงเจรจา ทั้งสองฝ่ายต้องทำสัญญา ประนีประนอมยอม ความหลังจากข้อตกลง และเป็นไปตามหลักกฎหมายเกี่ยวข้อง โดยสรุปกระบวนการจัดการ ความขัดแย้งข้างต้นหลักคือ ต้องมุ่งเน้นความสัมพันธ์ และพยายามทำให้คู่กรณีเกิดความพึง พอใจ ด้วยเหตุนี้วิธีการจัดการความขัดแย้งเบื้องต้นในชุมชน จึงใช้รูปแบบการเจรจาไกล่เกลี่ย โดยคนกลาง อำนวยความสะดวกในการสนทนาและให้คำปรึกษาหาทางออก เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสามัคคี ประองดอง

กรณีศึกษาที่ 3 เหตุเกิดที่โนนดอนตา

เหตุเกิดที่โนนดอนตา

“บ้านโนนดอนตา” เป็นชุมชนหมู่บ้านเล็ก ๆ ในชนบทที่ไม่ห่างไกลจากที่ว่าการอำเภอมากนัก ชุมชนบ้านโนนดอนตา เคยอยู่กันเหมือนพี่น้อง สงบและร่มเย็น เอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่กัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และร่วมแรงร่วมใจในกิจการของส่วนรวม แต่ยังขาดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นต่าง ๆ อยู่มาก เช่น ถนน สะพาน แหล่งน้ำ สถานีอนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ต่อมาเมื่อทางราชการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้น ตามหลักการประชาธิปไตยและหลักการกระจายอำนาจ เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ของตำบล เพื่อให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของคนในท้องถิ่น สะดวกรวดเร็ว แทนที่จะต้องรอนโยบายและงบประมาณจากส่วนกลาง อีกทั้งยังเป็นการสร้างวิถี สะดวกจากองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าเดิม แต่ด้วยความที่ชาวบ้านยังไม่คุ้นเคยกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้วิธีการหาเสียง แข่งขันกันหาเสียงกับชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นญาติมิตรกันแทบทั้งนั้น การที่ต่างฝ่ายต่างสนับสนุนผู้สมัครที่ตนชื่นชอบมากกว่ากลับกลายเป็นการเห็นต่าง มีการอภิปรายถกเถียง จนนำไปสู่การขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท แบ่งฝักแบ่งฝ่ายกัน ทำให้บ้านโนนดอนตาที่เคยมีความรักสามัคคี กลับกลายเป็นความสับสน วุ่นวาย แยกแยะสามัคคีกัน ไม่สงบร่มเย็นดังที่เป็นมา หรือการพัฒนาและความเจริญของหมู่บ้าน จะต้องแลกด้วยความสงบร่มเย็นของคนบ้านโนนดอนตา จำเป็นเพียงใดที่ชาวบ้านโนนดอนตาจะต้องเลือกเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้นหรือ

เรื่องที่ 5 รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดหรือเป็นกฎหมายหลักของประเทศที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ คือ รัฐสภา อันประกอบด้วย ตัวแทนของประชาชน ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายที่ประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความเห็นชอบ

ความสำคัญ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่สำคัญที่สุด เป็นเสมือนกฎเกณฑ์หรือกติกาที่ประชาชนในสังคมยอมรับให้เป็นหลักในการปกครองและการบริหารประเทศ ซึ่งการออก

กฎหมายใดๆ ย่อมต้องดำเนินการภายในกรอบของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ กฎหมายใดที่ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญจะไม่สามารถใช้บังคับได้

สาเหตุที่มีรัฐธรรมนูญในประเทศไทย

สาเหตุที่สำคัญมาจากการที่ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเริ่มมีแนวคิดตั้งแต่รัชกาลที่ 6 โดยกลุ่มบุคคลที่เรียก ตนเองว่า “คณะราษฎร” ประกอบด้วย ข้าราชการ ทหาร พลเรือน ได้เข้าถึงอำนาจการปกครอง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงพระปรมาภิไธย ในร่างรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน ฉบับชั่วคราวที่คณะราษฎรได้เตรียมไว้ นับว่านับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 ถือได้ว่าประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย นับแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข และประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองหลายฉบับ เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองที่ผันแปรเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย โดยมีสาระสำคัญเหมือนกันคือ ยึดมั่นในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีเนื้อหาแตกต่างกันก็เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของบ้านเมืองในขณะนั้น ประเทศมีรัฐธรรมนูญมาแล้วจำนวน 18 ฉบับ และปัจจุบันใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

หลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีหลักการและเจตนารมณ์ที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและความมั่นคงของชาติ เกิดทุนพระมหากษัตริย์ซึ่งหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 ได้ระบุไว้ในหมวด 1 บททั่วไป สรุปได้ ดังนี้

1. ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้
2. มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
3. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย
4. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลต้องได้รับความ

ความคุ้มครอง

5. ประชาชนชาวไทยทุกคนไม่แยกเพศ ศาสนา และย่อมได้รับความคุ้มครองเท่า

เทียมกัน

โครงสร้างของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แบ่งโครงสร้างออกเป็น 15 หมวด และมีบทเฉพาะกาล สรุปสาระสำคัญแต่ละหมวดดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

ประเทศไทย เป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกออกมิได้ มีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจทางรัฐสภาคณะรัฐมนตรี และศาล

หมวด 2 พระมหากษัตริย์

ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ทรงเลือกและแต่งตั้งประธานองคมนตรี และองคมนตรีไม่เกิน 18 คน

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั้งด้านการประกอบอาชีพ การสื่อสาร การแสดงความคิดเห็น ความเป็นธรรมด้านการศึกษา การสาธารณสุข และสวัสดิการของรัฐ เสรีภาพในการชุมนุมที่ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นและกฎหมาย

หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย

บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีหน้าที่ป้องกันรักษาผลประโยชน์ของชาติ ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเฉพาะหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การดำเนินการ มุ่งเน้นการพัฒนา คุณภาพ คุณธรรม มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ให้ความคุ้มครองและพัฒนาเด็กเยาวชน ส่งเสริมความรู้จักสามัคคี

หมวด 6 รัฐสภา

รัฐสภามีหน้าที่บัญญัติกฎหมาย และควบคุมการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย 2 สภา คือ สภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และวุฒิสภา (ส.ว.)

หมวด 7 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อวุฒิสภาให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งได้ เพราะมีสิทธิออกเสียงประชามติ

หมวด 8 การเงิน การคลัง และงบประมาณ

เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดหารายได้ การกำหนดรายจ่าย การก่องหนหรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐหลักเกณฑ์การกำหนดวงเงินสำรองจ่าย เพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นซึ่งเป็นกรอบในการกำกับการใช้จ่ายเงินตามแนวทางการรักษาวินัยการเงิน การคลัง และรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

หมวด 9 คณะรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีนายกรัฐมนตรี 1 คน และมีรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คน โดยได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์

หมวด 10 ศาล

กำหนดให้ศาลหรืออำนาจตุลาการแบ่งเป็น

1. บททั่วไป
2. ศาลรัฐธรรมนูญ
3. ศาลยุติธรรม
4. ศาลปกครอง
5. ศาลทหาร

หมวด 11 องค์กรตามรัฐธรรมนูญ

กำหนดให้มีองค์กรที่จะดำเนินการตรวจสอบ ติดตามการทำงานของบุคคล คณะบุคคล และ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนี้

1. องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
2. องค์กรอันตามรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย องค์กรอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

หมวด 12 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

กำหนดให้มีการตรวจสอบข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมือง

หมวด 13 จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การพิจารณา สรรหา แต่ตั้งบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึง พฤติกรรมทางจริยธรรมด้วย

หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารงาน เน้นการกระจายอำนาจ โดยให้การสนับสนุนและกำหนดนโยบายการบริหาร

หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ แต่ห้ามแก้ไขที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

บทเฉพาะกาล

ให้องคมนตรีดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

เรื่องที่ 6 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย

6.1 ความหมายของกฎหมาย

กฎหมาย คือ ข้อบังคับของรัฐที่ใช้ควบคุมความประพฤติของคนในประเทศโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะคุ้มครองประโยชน์รักษาความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษ

6.2 ความสำคัญของกฎหมาย

กฎหมายมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น การเกิด เกี่ยวข้องกับกฎหมายบุคคล กฎหมายทะเบียนราษฎร โตขึ้นเกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ แต่งงาน เกี่ยวข้องกับกฎหมายครอบครัว ตาย กฎหมายมรดก กฎหมายมีความสำคัญ

6.2.1 เป็นเครื่องมือสร้างระเบียบให้สังคมและประเทศชาติ

6.2.2 ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

6.3 ลักษณะทั่วไปของกฎหมาย

6.3.1 กฎหมายมีลักษณะเป็นข้อบังคับ ดังนี้

1) บังคับให้ทำ เช่น ชายไทยต้องเกณฑ์ทหาร ผู้มีรายได้ต้องเสียภาษี เด็กต้องเข้าเรียน ตาม พ.ร.บ. การศึกษา ฯลฯ

2) บังคับไม่ให้ทำ เช่น ห้ามทำร้ายร่างกาย ห้ามลักทรัพย์ ฯลฯ

6.3.2 กฎหมายมีลักษณะเป็นคำสั่งที่มาจากผู้มีอำนาจสูงสุดในประเทศ เช่น ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีรัฐสภาเป็นผู้ออกกฎหมายและพระราชบัญญัติ มีรัฐบาลเป็นผู้ออกพระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกาและกฎกระทรวง

- 1) กฎหมายเป็นข้อบังคับที่ใช้ได้ทั่วไปกับทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติ
- 2) ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายต้องได้รับโทษ

6.4 ความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้กฎหมาย

ในฐานะที่เราเป็นสมาชิกของสังคมจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้ทำความเข้าใจในกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเราและสังคมที่เราอยู่ ทั้งนี้ก็เพื่อก่อเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งได้แก่

6.4.1 รู้จักระวังตน ไม่เผลอหรือพลั้งกระทำผิดโดยไม่รู้ตัวเนื่องมาจากเพราะไม่รู้กฎหมาย และเป็นเหตุให้ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

6.4.2 ไม่ให้ถูกผู้อื่นเอาเปรียบและถูกฉ้อโกงโดยที่เราไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย

6.4.3 ก่อเกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ถ้าหากรู้หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตนเอง แล้วย่อมจะป้องกันความผิดพลาดอันเกิดจากความไม่รู้กฎหมายในอาชีพได้

6.4.4 ก่อให้เกิดประโยชน์ทางการเมืองการปกครองของประเทศ เพราะเมื่อประชาชนรู้จักใช้ สิทธิและหน้าที่ของตนเองตามกฎหมายแล้วย่อมทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย

6.5 ประเภทของกฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันสามารถแบ่งได้เป็น

6.5.1 กฎหมายอาญา

กฎหมายอาญา (Criminal Law) เป็นกฎหมายมหาชนที่บัญญัติถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ กับเอกชนที่อยู่ใต้อำนาจปกครองของรัฐ ผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติอื่นที่บัญญัติถึงการกระทำที่เป็นความผิดและโทษทางอาญา เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ยาเสพติดให้โทษ การพนัน ป่าไม้ ป่าสงวน เป็นต้น

เนื่องจากกฎหมายอาญามีสภาพบังคับ คือ มีโทษที่จะทำให้บุคคลได้รับผลถึงแก่ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน เช่น ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ทรัพย์สิน ดังนั้นจึงต้องมีหลักประกันแก่ บุคคล กล่าวคือ บุคคลจะได้รับโทษ ทางอาญา

จะต้องได้กระทำการใดที่มีกฎหมายข้อห้ามไว้ ถ้าไม่มีกฎหมายก็ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ เช่น ความผิดฐานสูบบุหรี่ในที่ที่กำหนด เดิมไม่มีความผิดแต่เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 แล้วผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่หรือสูบบุหรี่ในที่สาธารณะที่กำหนด ย่อมมีความผิดและจะต้องได้รับโทษ

โทษตามประมวลกฎหมายอาญามี 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน

นอกจากนี้ยังมีการรอกการลงโทษ หรือรอกการลงอาญา เมื่อบุคคลกระทำความผิดและจะได้รับโทษ จำคุกไม่เกิน 2 ปี ผู้นั้นอาจได้รับความกรุณาจากศาล ไม่ต้องได้รับโทษจำคุกในเรือนจำ เพราะผู้นั้นไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เมื่อได้พิจารณาถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะกำหนดโทษไว้ หรือรอกการลงโทษไว้ที่เรียกกันว่า “รอกการลงอาญา”

6.5.2 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กฎหมายแพ่ง คือ กฎหมายที่บัญญัติถึงความสัมพันธ์ของบุคคล เป็นกฎหมายสารบัญญัติ และเป็นกฎหมายเอกชนที่มีความสำคัญแก่ชีวิตของบุคคลตั้งแต่แรกเกิดจนถึงสิ้นสภาพบุคคลไป

กฎหมายพาณิชย์ คือ กฎหมายที่บัญญัติถึงความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีอาชีพค้าขาย และนักธุรกิจ กล่าวถึงระเบียบหลักปฏิบัติในทางการค้าที่บุคคลในอาชีพค้าขาย และนักธุรกิจจะต้องปฏิบัติเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่น กฎหมายเกี่ยวกับหุ้นส่วนบริษัท ตัวเงิน ประกันภัย การขนส่งสินค้า

ประเทศไทยได้รวมบัญญัติกฎหมายพาณิชย์เข้าไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งจึงรวมเรียกว่า “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”

สภาพบังคับในทางแพ่ง โทษหรือสภาพบังคับทางแพ่งที่จะให้ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย คือ การใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย หรือให้ชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้

เรื่องที่ 7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว

กฎหมายในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และครอบครัว ได้แก่ กฎหมายดังต่อไปนี้

7.1 กฎหมายเกี่ยวกับชื่อบุคคล

พระราชบัญญัติชื่อบุคคลกำหนดไว้ว่า (มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล ส่วนชื่อรองมีหรือไม่มีก็ได้)

7.1.1 การตั้งชื่อตัวต้องไม่ให้พ้องกับพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์และพระนามของ พระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหยาบคาย ชื่อตัวมีกี่พยางค์ก็ได้และมีความหมายดี การตั้งชื่อสกุลไม่เกิน 10 พยางค์ (ยกเว้นราชทินนามเก่า)

7.1.2 ในเรื่องชื่อสกุล เดิมกฎหมายกำหนดให้หญิงที่มีสามีต้องเปลี่ยนชื่อสกุลของตนมาใช้ชื่อ สกุลของสามี แต่ปัจจุบันกฎหมายได้มีการแก้ไขใหม่มีผลตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 ดังนี้

- 1) คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ตามที่ตกลงหรือต่างฝ่ายต่างใช้นามสกุลเดิมของตนได้
- 2) เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลมีคำพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายที่ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน
- 3) เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ฝ่ายที่มีชีวิตอยู่ที่ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายคงมีสิทธิใช้ได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน
- 4) หญิงที่มีสามี ซึ่งใช้ชื่อสกุลสามีอยู่แล้ว ก่อนการเปลี่ยนแปลงกฎหมายให้มีสิทธิใช้ ต่อไป หรือจะมาใช้สิทธิกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้

7.2 กฎหมายทะเบียนราษฎร

“กฎหมายทะเบียนราษฎร” เกิดขึ้นมาเพื่อการจัดระเบียบคนในสังคมและการที่จะเป็นประชาชนไทยที่ถูกต้องไม่ใช่เพียงแค่ลืมตาดูโลกบนแผ่นดินไทยแล้วจะถือว่าเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายทะเบียนราษฎรอย่างเคร่งครัด ซึ่งกฎหมายทะเบียนราษฎรพื้นฐานที่ควรตระหนักให้มีความสำคัญ ได้แก่ การเกิด การตาย การย้ายที่อยู่และการทำบัตรประชาชน

7.2.1 การแจ้งเกิด

ต้องแจ้งต่อนายทะเบียนที่อำเภอภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่เกิด แล้วทางการจะออก “ใบสูติบัตร” ซึ่งเป็นเอกสารที่แสดงชาติกำเนิด วันเดือนปีเกิด การแจ้งเกิดนี้ไม่เสียค่าธรรมเนียมใด ๆ แต่ถ้าไม่แจ้งเกิด มีความผิดต้องระวางโทษ ปรับไม่เกิน 1,000 บาท

วิธีการแจ้งเกิด

1) แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กที่เกิด คือ ชื่อ นามสกุล เพศ สัญชาติของเด็กที่เกิด วันเดือนปีเกิด เวลาตกฟาก ตลอดจนวันข้างขึ้นข้างแรม สถานที่เกิด บ้านเลขที่ ถนน ตำบล เขต จังหวัด

2) แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับมารดาของเด็กที่เกิด คือ ชื่อ นามสกุล และนามสกุลเดิมก่อนสมรส อายุ สัญชาติ ที่อยู่โดยละเอียด

3) แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา คือ ชื่อ นามสกุล อายุ สัญชาติ

4) หลักฐานที่จะต้องนำไปแสดงต่อนายทะเบียน

- สำเนาทะเบียนบ้าน ฉบับเจ้าบ้าน (ท.ร.14)

- บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวอื่น ๆ ของเจ้าบ้านและของคนแจ้ง หนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.1/1) ซึ่งแพทย์หรือพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่อนามัย หรือผดุงครรภ์แล้วแต่กรณี ออกให้(ถ้ามี)

- บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวอื่น ๆ ของพ่อแม่เด็กที่เกิด

7.2.2 การแจ้งตาย

เมื่อมีคนตาย ผู้เกี่ยวข้องต้องไปแจ้งการตายเพื่อให้ได้ใบมรณะบัตร บัตรที่แสดงว่าคนนั้นตายแล้ว ภายใน 24 ชั่วโมง การแจ้งตายไม่เสียค่าธรรมเนียมใด ๆ แต่ถ้าไม่แจ้งตายภายในเวลาที่กำหนดมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

วิธีการแจ้งตาย

1) แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตาย เช่น ชื่อ นามสกุล อายุ สัญชาติ เพศของผู้ตาย เวลาที่ตาย ระบุวัน เดือนปี เวลาโดยละเอียด สถานที่ตาย สาเหตุการตาย การดำเนินการกับศพของผู้ตาย (เก็บ ผัง เผา) ที่ไหน เมื่อไร ฯลฯ

2) หลักฐานที่จะต้องนำไปแสดงต่อนายทะเบียน

- สำเนาทะเบียนบ้าน ฉบับเจ้าบ้าน (ท.ร.14)

- บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวอื่น ๆ ของเจ้าบ้าน

- บัตรประจำตัวประชาชนของผู้ตาย

7.2.3 การจดทะเบียนสมรส

ชายหญิงที่จะจดทะเบียนสมรส ต้องไปให้ถ้อยคำและแสดงความยินยอมเป็นสามีภรรยาด้วยกันโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนที่อำเภอ กิ่งอำเภอ เขต หรือสถานทูต สถานกงสุลไทยในต่างประเทศแห่งใดก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของท้องถิ่นนั้น

หลักฐานที่จะต้องนำไปแสดงต่อนายทะเบียน

- บัตรประชาชน

- สำเนาทะเบียนบ้านของทั้งสองคน

- กรณีที่ทั้งคู่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ (17 ปี แต่ไม่ถึง 20 ปี) ต้องให้บุคคลมี

ผู้อำนาจให้ความยินยอม เช่น พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เป็นต้น โดยอาจให้ผู้ยินยอมลงลายมือชื่อในขณะจดทะเบียน หรือทำเป็นหนังสือยินยอมก็ได้

7.2.4 การจดทะเบียนหย่า

การหย่าสำหรับคู่สมรสที่ได้จดทะเบียนสมรสแล้วไม่ว่ากรณีใดต้องไปจดทะเบียนหย่ากันที่สำนักทะเบียน จะไปจดทะเบียนที่อื่นไม่ได้ และต้องทำต่อนายทะเบียนเท่านั้น การจดทะเบียนหย่าจะมีผลสมบูรณ์ ทำได้ 2 วิธี ดังนี้

1) การหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย คือ การที่คู่สมรสไปจดทะเบียนหย่าด้วยตนเองที่ สำนักทะเบียนแห่งใดก็ได้และจะต้องนำหลักฐานติดตัวไปด้วยดังต่อไปนี้ บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวข้าราชการของทั้งสองฝ่าย หลักฐานการจดทะเบียนสมรส เช่น ใบสำคัญการสมรส หรือสำเนาทะเบียนสมรส สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านของทั้งสองฝ่าย หนังสือสัญญาหย่า

2) การหย่าโดยคำพิพากษาของศาล หากคู่หย่าต้องการให้นายทะเบียน บันทึกการหย่าไว้เป็นหลักฐาน จะต้องยื่นสำเนาคำพิพากษาของศาลที่แสดงว่าได้หย่ากันแล้วแก่นายทะเบียน จากนั้นนายทะเบียนก็จะบันทึกคำสั่งศาลไว้เป็นหลักฐานทั้งนี้หากมีข้อตกลงอย่างอื่น เช่น ทรัพย์สิน อำนาจการปกครองบุตรก็สามารถบันทึกไว้ในทะเบียนหย่าได้

7.2.5 การจดทะเบียนรับรองบุตร

การจดทะเบียนรับรองบุตร พ่อแม่ของเด็กซึ่งเป็นสามีภรรยากันโดย ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เด็กที่เกิดมาจึงเป็นลูกที่ชอบด้วยกฎหมายของแม่ฝ่ายเดียว หากเด็กจะเป็นลูกที่ชอบด้วยกฎหมายของพ่อก็ต้องมีการจดทะเบียนรับรองบุตร เมื่อจดทะเบียนเรียบร้อยแล้วเด็กก็จะมีสิทธิใช้นามสกุลและรับมรดกของพ่อแม่อย่างถูกต้อง

การจดทะเบียนรับรองบุตรนี้ ทำได้เฉพาะฝ่ายชายเท่านั้น ส่วนหนุ่มสาวคูใดที่มีลูกก่อนแต่งงาน เมื่อแต่งงานจดทะเบียนสมรสกันแล้วเด็กคนนั้นจะเป็นลูกที่ถูกต้อง ตามกฎหมายทันทีโดยไม่ต้องจดทะเบียนรับรองบุตรอีก

หลักฐานที่จะต้องนำไปแสดงต่อนายทะเบียน

- ใบสูติบัตร และสำเนาทะเบียนบ้านของเด็ก
 - บัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านของมารดาเด็ก
 - บัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านของบิดา
- (ผู้ยื่นคำร้อง)
- บัตรประจำตัวประชาชนของเด็ก(ในกรณีที่เด็กอายุเกิน 15ปี)

เรื่องที่ 8 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เป็นกฎหมายว่าด้วยการรักษาสภาพแวดล้อม ที่อยู่รอบตัวคนในชุมชน มิให้เกิดความผิดปกติจากธรรมชาติที่ควรจะเป็นตลอดจนการดูแล ปกป้อง และป้องกันให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ไม่เอาไรต์เอาเปรียบต่อกันซึ่งกฎหมาย ที่ควรรู้ได้แก่

8.1 กฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

โดยทั่วไปบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน รวมถึงมีหน้าที่ ต้องอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดไว้ ดังนี้

8.1.1 สิทธิของบุคคลเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

- 1) มีสิทธิจะได้รับข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการ

2) มีสิทธิได้รับชดเชยค่าเสียหายหรือค่าทดแทนจากรัฐ กรณีได้รับความเสียหายจากภัยอันตรายที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษ หรือภาวะมลพิษอันมีสาเหตุจากกิจการ / โครงการ โดยส่วนราชการ / รัฐวิสาหกิจ

3) มีสิทธิร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ

8.1.2 หน้าที่ของบุคคล

1) ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการ ส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2) ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเคร่งครัด

8.1.3 ปัญหากระทบต่อสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมี 2 ประการ คือ

1) การลดลงและขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากการทำลายต้นไม้ ป่าไม้และแหล่งกำเนิดของลำธาร

2) เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม เนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยีและจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น การใช้มากทำให้เกิดสิ่งที่ไม่ดีจากการใช้ทรัพยากร เช่น ขยะ น้ำเสียจากครัวเรือน โรงงาน คิว้นไฟ สารเคมี ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ อากาศ และบนดิน

ผู้ที่ได้รับผลกระทบ คือ ประชาชน ดังนั้น พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 จึงได้กำหนดให้มี

1) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานควบคุมคุณภาพ สิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วยมาตรฐานคุณภาพของน้ำ อากาศ เสียง และอื่นๆ

2) กองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในกิจการช่วยเหลือให้กู้ยืมเพื่อการลงทุนแก่ส่วนราชการ ท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ เอกชน ในการจัดระบบบำบัดน้ำเสีย อากาศเสีย และระบบกำจัดของเสีย

3) กองควบคุมมลพิษ โดยคณะกรรมการควบคุมมลพิษทำหน้าที่เสนอแผนปฏิบัติการต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และกำหนดมาตรฐานมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ และมลพิษทางเสียง พร้อมเข้าทำการเองกันและแก้ไขอันตรายอันเกิดจากมลพิษเหล่านั้น

4) ความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ทั้งทางแพ่งและทางอาญา

8.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และมีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมแก่ ผู้บริโภคซึ่งบุคคลที่กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคได้แก่ บุคคล 6 ประเภทดังนี้

8.2.1 ผู้ซื้อสินค้าจากผู้ขาย

8.2.2 ผู้ได้รับการบริการจากผู้ขาย

8.2.3 ผู้เช่าทรัพย์สินจากผู้ให้เช่า

8.2.4 ผู้เช่าซื้อทรัพย์สินจากผู้ให้เช่าซื้อ

8.2.5 ผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือได้รับการชักชวนให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการจาก

ผู้ประกอบการธุรกิจ

8.2.6 ผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับการบริการจากผู้ประกอบการธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็น

ผู้เสียค่าตอบแทน

สิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความคุ้มครอง มีดังนี้

สิทธิที่ได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอ กับสินค้าหรือบริการสิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหายจากสิทธิของผู้บริโภคนี้ กฎหมายได้วางหลักการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ 4 ด้าน ได้แก่

1. คุ้มครองด้านโฆษณา คือ ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า

2. คุ้มครองด้านฉลาก คือ ผู้บริโภคมีสิทธิและอิสระในการเลือกซื้อสินค้า

และบริการ

3. คุ้มครองด้านสัญญาคือผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความเป็นธรรม ในการซื้อขายและทำสัญญา กรณีการซื้อขายเป็นลายลักษณ์อักษรกับผู้ประกอบการธุรกิจหรือ ผู้ขาย

4. คุ้มครองด้านความเสียหาย ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับการชดเชย หากได้รับความเสียหายหรือ อันตรายจากสินค้าหรือบริการนั้นๆ

ซึ่งมีสิทธิของผู้บริโภคจะได้รับการคุ้มครองโดยที่ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภคได้
จัดตั้งองค์กรเพื่อ คุ้มครองผู้บริโภคขึ้น โดยมีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคทำหน้าที่
ดำเนินการ

เรื่องที่ 9 กฎหมายอื่น ๆ

กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันที่ควรศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษา
ผลประโยชน์ที่เราพึงมี หรือเป็นการป้องกันไม่ให้ปฏิบัติตนผิดกฎหมาย โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์
กฎหมายที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

9.1 กฎหมายประกันสังคม

กฎหมายประกันสังคม เป็นกฎหมายที่ให้หลักประกันแก่บุคคลในสังคมที่มี
ปัญหา หรือความเดือดร้อนทางการเงิน เนื่องจากการประสบเคราะห์ หรือมีเหตุการณ์อัน
ทำให้เกิดปัญหา

ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายประกันสังคม

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน
ได้กำหนดให้ สถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างรวมกันตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป และนายจ้างของ
สถานประกอบกิจการนั้น ต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายดังกล่าว

ลูกจ้างซึ่งมีฐานะเป็นผู้ประกันตนก็คือ บุคคลที่สมัครเข้าทำงานในสถาน
ประกอบกิจการ ที่มีลูกจ้างรวมกันตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป โดยกฎหมายประกันสังคมบังคับให้
ลูกจ้างดังกล่าวต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ซึ่งนายจ้างจะเป็นผู้หักเงินค่าจ้างทุก
ครั้งที่มีการจ่ายค่าจ้างและนำส่งเข้ากองทุนประกันสังคม เป็นเงินสมทบส่วนของลูกจ้าง

***ปัจจุบันกฎหมายเปิดให้ใช้ได้ตั้งแต่กิจการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คน
ขึ้นไปแล้วแต่เจ้าของและลูกจ้างสมัครใจ**

ประโยชน์ทดแทน

ประโยชน์ทดแทน หมายถึง ความช่วยเหลือที่ให้แก่ผู้ประกันตนหรือ
ผู้ที่มีสิทธิเมื่อผู้ประกันตนประสบเคราะห์ภัยหรือเดือดร้อน และปฏิบัติตามเงื่อนไข
ที่กฎหมายกำหนดแล้ว ซึ่งรูปแบบของประโยชน์ทดแทนมี 4 รูปแบบ คือ บริการ
ทางการแพทย์ เงินทดแทนการขาดรายได้ ค่าทำศพ เงินสงเคราะห์

9.2 กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่บังคับใช้ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ความหมายของยาเสพติด

ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใดแล้วก็ตาม ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ เช่น ต้องการเสพในปริมาณที่เพิ่มขึ้น เลิกเสพยา สุขภาพทั่วไปจะทรุดโทรมและบางรายถึงแก่ชีวิต

ประเภทของยาเสพติด

ยาเสพติดให้โทษ แบ่งได้ 5 ประเภท คือ

ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน

ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟิน โคเคน ป่น

ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยาและยาเสพติดให้โทษ ประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮโดรด์อะเซติลคลอไรด์

ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่ไม่ได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึง ประเภท 4 เช่น กัญชา พืชกระท่อม

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่ผิดกฎหมาย

ยาเสพติดประเภท 1 มีความผิด ดังนี้

- ฐานผลิต นำเข้า ส่งออกเพื่อการจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต

- ฐานจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการจำหน่ายเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกิน 100 กรัม ต้องระวางโทษจำคุก 5 ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 50,000 - 500,000 บาท ถ้าเกิน 100 กรัม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต

- ถ้ามีไว้ในครอบครองไม่ถึง 20 กรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 - 10 ปี และ ปรับ 10,000 - 100,000 บาท

- ถ้ามีไว้เสพต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี และปรับตั้งแต่ 5,000 - 100,000 บาท

ยาเสพติดประเภท 2 มีไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตต้อง ระวังโทษ จำคุกตั้งแต่ 1-10 ปี และปรับตั้งแต่ 10,000 - 100,000 บาท

ยาเสพติดประเภท 3 มีลักษณะเป็นตำรับยา จึงอาจมีการขออนุญาตผลิต จำหน่าย หรือนำเข้า หรือส่งออกได้

ยาเสพติดประเภท 4 และ 5 นั้น อาจผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองได้โดยรัฐมนตรีเป็นผู้อนุญาต โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ เป็นราย ๆ ไป

ห้ามเสพยาเสพติดให้โทษประเภท 5 โดยเด็ดขาด หากฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน 1 ปี และปรับไม่เกิน 10,000 บาท

9.3 กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานของประเทศไทยปัจจุบันนี้คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งถือได้ว่าเป็นแม่บทในการคุ้มครองแรงงาน บุคคลที่ได้รับการคุ้มครอง จากกฎหมายฉบับนี้คือ “ลูกจ้าง” ซึ่งหมายความถึงผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้าง สาธารณะสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ประกอบด้วย

1. การคุ้มครองกำหนดเวลาในการทำงาน
2. สิทธิของลูกจ้างในการพักผ่อนระหว่างทำงาน
3. สิทธิของลูกจ้างในการมีวันหยุด
4. สิทธิการลาของลูกจ้าง
5. สิทธิได้รับเงินทดแทนการคุ้มครองการใช้แรงงานหญิง
6. การคุ้มครองการใช้แรงงานเด็ก

9.4 กฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็กและสตรี

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดให้เด็ก หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ไม่รวมผู้ที่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส

สิทธิเด็ก หมายถึง สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของเด็ก ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น สิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี สิทธิในการได้รับการคุ้มครองจากการใช้ความรุนแรงของผู้ใหญ่ เป็นต้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก

1. รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 การพิทักษ์คุ้มครอง เด็กทั้งเด็กปกติ เด็กพิการ ทูพพลภาพ และเด็กด้อยโอกาส

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาให้เด็ก มีสิทธิ เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี

3. พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 กำหนดให้เด็กต้องเข้ารับการศึกษภาคบังคับ 9 ปี

4. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กฎหมายที่คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติที่ติงงานของเด็ก

5. กฎหมายแรงงาน มีข้อกำหนดห้ามใช้แรงงานเด็ก

6. ประมวลกฎหมายอาญา กำหนดบทลงโทษหนักแก่ผู้ละเมิดสิทธิเด็ก

7. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียน กำหนดไม่ให้ครูลงโทษนักเรียนด้วยการเขียนตี ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิเด็ก

กฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็กทางอาญา

การกระทำผิดทางอาญา หมายถึง การกระทำใดๆ ที่กระทำลงไปแล้วมีความผิด โทษทางอาญามี 5 สถาน ดังนี้

1. ริบทรัพย์สิน

2. ปรับ

3. กักขัง

4. จำคุก

5. ประหารชีวิต

โทษการกระทำผิดทางอาญาของเด็ก

1. เด็กอายุไม่เกิน 7 ปี กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ

2. เด็กอายุ 7-14 ปี กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลมีอำนาจกล่าวตักเตือน

3. เด็กอายุ 14 -17 กระทำผิดถือว่ามีความผิด โดยกฎหมายให้สิทธิแก่ศาลที่จะพิจารณา ลงโทษหรือไม่

กิจกรรมท้ายบทที่ 3

กิจกรรมที่ 1 ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้อง

1. ความหมายคำว่า “ประชาธิปไตย” ตรงกับข้อใด
 - ก. ประชาชนเป็นใหญ่ในประเทศ
 - ข. ระบอบการปกครองที่ล้อมติของปวงชนเป็นใหญ่
 - ค. การปกครองที่ยึดหลักสิทธิเสรีภาพ
 - ง. การปกครองที่มี 3 อำนาจ
2. การปลูกฝังประชาธิปไตย ต้องเริ่มต้นที่ใดเป็นแห่งแรก

ก. ครอบครัว	ข. โรงเรียน
ค. ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ง. การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน
3. หลักสำคัญในการประชุมร่วมกันคืออะไร

ก. รักษาระเบียบ	ข. มีส่วนร่วมในการจัดประชุม
ค. ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	ง. เคารพกฎกติกา
4. สถานภาพการสมรสได้แก่ข้อใด

ก. โสด	ข. สมรส
ค. หม้าย	ง. ถูกทุกข้อ
5. ข้อต่อไปนี้ข้อใดหมายถึง “หน้าที่ของปวงชนชาวไทย”
 - ก. ชาวไทยมีหน้าที่เกณฑ์ทหาร เมื่ออายุครบ 20 ปี
 - ข. หน้าที่เลือกตั้งผู้แทนราษฎร
 - ค. หน้าที่ทำนุบำรุงศาสนา
 - ง. หน้าที่รักษาสถาบันทุกสถาบัน
6. เมื่อมีคนตายเกิดขึ้นในบ้าน ให้แจ้งการตายภายในเวลาเท่าใด

ก. 24 ชั่วโมง	ข. 2 วัน
ค. 3 วัน	ง. 7 วัน

7. ผู้ใดขาดคุณสมบัติในการสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- นายแดงจบการศึกษาระดับปริญญาตรี
 - นายแดงไม่ไปเลือกตั้งทุกครั้ง
 - นายเขียวไปเลือกตั้งทุกครั้ง
 - นายเขียวสังกัดพรรคการเมือง
8. ข้อใดเป็นหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญของพลเมืองไทย
- รับราชการครู
 - การนับถือศาสนาพุทธ
 - รับการศึกษาภาคบังคับ
 - สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร
9. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในครอบครัว
- เคารพกฎระเบียบของท้องถิ่น
 - เคารพกฎระเบียบของครอบครัว
 - มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
 - ร่วมกันวางแผนการทำงานเป็นกลุ่ม
10. การขับขีรถจักรยานยนต์ ให้ปลอดภัยควรปฏิบัติอย่างไร
- สวมเสื้อแจ็คเก็ต
 - คาดเข็มขัดนิรภัย
 - ขับรถตามใจตนเอง
 - สวมหมวกกันน็อคขณะขับขี่
11. “ชาติชายเป็นคนพิการ เมื่ออายุครบสิบแปดปี เขาสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้” ข้อความนี้สอดคล้องกับเรื่องใด
- ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
 - ความเสมอภาค
 - สิทธิ หน้าที่
 - เสรีภาพ

12. ถ้าเห็นสัญญาณไฟกระพริบสีเหลือง ให้รถทุกคันปฏิบัติอย่างไร
- ก. วิ่งต่อไป
 - ข. เตรียมหยุด
 - ค. รีบวิ่งให้ผ่านไป
 - ง. ลดความเร็วลง
13. ข้อใดเป็นหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของชาวไทย
- ก. แต่งงาน
 - ข. ต้องอุปสมบท
 - ค. รับการเกณฑ์ทหาร
 - ง. ต้องทำงานรับราชการ
14. กรณีที่ต้องเข้าไปค้นสถานที่ที่สงสัยว่ามีการละเมิดสิทธิเด็ก เจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติอย่างไร
- ก. นำแพทย์ไปด้วย
 - ข. ไปพร้อมกับนักจิตวิทยา
 - ค. ขอให้ศาลออกหมายค้น
 - ง. ไม่ต้องขอหมายค้นจากศาล
15. การปฏิบัติของผู้ปกครองในข้อใด เป็นการขัดขวางการพัฒนาความเจริญเติบโตของเด็ก
- ก. ห้ามวิ่งเล่น
 - ข. ห้ามคบเพื่อนगेเร
 - ค. ห้ามนอนดึก
 - ง. ห้ามเที่ยวกลางคืน

กิจกรรมที่ 2

จงอธิบายมาพอเข้าใจ

1. ประชาธิปไตยหมายถึง

.....
.....
.....

2. การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีอะไรบ้าง (ตอบอย่างน้อย 3 ประเด็น)

.....
.....
.....

3. ระบอบประชาธิปไตย มีการปกครองที่รูปแบบ อะไรบ้าง

.....
.....
.....

4. การจดทะเบียนหย่า ที่ทำให้มีผลสมบูรณ์ ต้องดำเนินการอย่างไร

.....
.....
.....

5. หากผู้กระทำผิด โดยการครอบครองยาเสพติด ไม่ถึง 20 กรัม จะต้องได้รับโทษสถานใด

.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 3

จงกาเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ถูก และกาเครื่องหมาย X ในข้อที่ผิด

- 1. สถานภาพของบุคคล เป็นรากฐานที่สำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
- 2. หน้าที่ของชาวไทยประการหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การเข้ารับการศึกษาเลือกทหารกองประจำการ
- 3. ทุกคนที่มีรายได้ จะต้องมีหน้าที่ในการเสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนดไว้
- 4. การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน ถือเป็น การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
- 5. สอดส่องดูแลการบริหารงานของนายอำเภอ ไม่ใช่หน้าที่ของบุคคลที่อยู่ในอำเภอนั้น
- 6. สำนักงาน ป.ป.ช. มีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ให้แก่ประชาชนเพื่อร่วมกันต่อต้านการคอร์รัปชั่น
- 7. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีบทลงโทษตามประมวลกฎหมาย 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน
- 8. การที่พ่อแม่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน บุตรที่เกิดขึ้นมาจึงต้องไปทำการตกลงกันที่สำนักทะเบียนว่าเป็นบุตรของฝ่ายใด
- 9. กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ครอบคลุมการคุ้มครองผู้เช่าตึกแถวเพื่อทำเป็นสำนักงานประกันภัย
- 10. สถานประกอบการที่มีลูกจ้างรวมกันตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป จะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

เฉลยกิจกรรมท้ายบทที่ 1

กิจกรรมที่ 1

1.	ง.	2. ค.	3. ก.	4. ข.	5. ข.
6.	ก.	7. ข.	8. ข.	9. ข.	10. ง

กิจกรรมที่ 2

1. ตอบ องค์ประกอบของศาสนามี 5 องค์ ประกอบ ได้แก่ ศาสดา คัมภีร์ สาวก ศาสนสถาน และสัญลักษณ์
2. ตอบ ศาสดาของศาสนา คือ ผู้ก่อตั้งศาสนา เป็นผู้ที่คิดค้นหลักธรรมคำสั่งสอน โดยศาสนา พุทธมีพระพุทธรเจ้าเป็นศาสดา ศาสนาคริสต์มีพระเยซูเป็นศาสดา และศาสนาอิสลามมีพระมุฮัมหมัดเป็นศาสดา
3. ตอบ หลักธรรมที่ทำให้รอดพ้นจากความทุกข์สู่นิพาน คือ อริยสัจ 4 ซึ่งถือเป็นหลักธรรม คำสอนที่คลุมหลักธรรมทั้งหมดของพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมที่เป็นหลักความจริงแห่งชาติ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค
4. ตอบ หลักธรรมสำหรับผู้บริหารบ้านเมืองที่จำเป็นต้องมี คือ พรหมวิหาร 4 เนื่องจากเป็น หลักธรรมที่ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเอื้ออาทร ต้องการให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ ซึ่งหลักธรรมนี้ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
5. ตอบ หลักธรรมที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและสามารถใช้แก้ปัญหาความแตกแยก ของบุคคล สังคม และชุมชน ก็คือ หลักธรรมของศาสนาทุกศาสนา เพราะสาระหลักของทุก ศาสนา สอนให้คนเป็นคนดี ทำแต่ความดี ละเว้นความชั่ว หากทุกคนยึดเหนี่ยวและปฏิบัติตาม ศาสนาที่ตนนับถือแล้วก็จะเกิดความสงบสุขของคนในสังคม

เฉลยกิจกรรมท้ายบทที่ 2

กิจกรรมที่ 1

1. ง.	2. ข.	3. ค.	4. ง.	5. ข.
6. ก.	7. ข.	8. ข.	9. ข.	10. ง.

กิจกรรมที่ 2

1. ค. วัฒนธรรม
2. ก. ขนบธรรมเนียม
3. ฉ. จังหวัดเลย
4. จ. จังหวัดอุบลราชธานี
5. ซ. จังหวัดนครศรีธรรมราช
6. ฉ. บ้านทรงไทยหลังคาจั่วสูง
7. ฉ. บ้านทรงไทยหลังคาประดับกาแล
8. ง. ข้าวย่ำน้ำบูดู
9. ซ. จังหวัดนครศรีธรรมราช
10. ฉ. ลงแขกเกี่ยวข้าว

เฉลยกิจกรรมท้ายบทที่ 3

กิจกรรมที่ 1

1. ข	2. ก	3. ค	4. ง	5. ก
6. ก	7. ง	8. ค	9. ข	10. ง.
11. ค	12. ข	13. ค	14. ง	15. ก

กิจกรรมที่ 2 จงอธิบายมาพอเข้าใจ

1. ตอบ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายปกครองของประเทศโดยผ่านผู้แทนที่ประชาชนเลือกเข้าไป โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก
2. ตอบ 1. สังคมและประเทศพัฒนาอย่างมั่นคง
 2. มีความรักสามัคคีในหมู่คณะ
 3. สังคมมีระเบียบ สงบเรียบร้อย
 4. ทุกคนมีสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ จากกฎหมายที่เท่าเทียมกัน
 5. ทุกคนมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อกัน
3. ตอบ มี 2 รูปแบบ คือ
 1. ระบอบประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 2. ระบอบประชาธิปไตยแบบมีประธานาธิบดีเป็นประมุข
4. ตอบ การทำให้การหย่า มีผลสมบูรณ์ ทำได้ 2 วิธี ดังนี้
 1. การหย่าโดยความยินยอมของ 2 ฝ่าย โดยไปจดทะเบียนที่สำนักทะเบียน
 2. การหย่าโดยคำพิพากษาของศาล โดยยื่นคำพิพากษาแก่นายทะเบียน และนายทะเบียนที่จะบันทึกไว้
5. ตอบ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1-10 ปี และปรับ 10,000 – 100,000 บาท

กิจกรรมที่ 3 จงกาเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ถูกต้อง และกาเครื่องหมาย X ในข้อที่ผิด

1 X

2.....✓

3.....✓

4.....✓

5..... X

6.....✓

7..... X

8..... X

9.....✓

10.....✓

บรรณานุกรม

การทุจริตคืออะไร, เข้าถึง www.oknation.net วันที่ 19 มีนาคม 2556.

การศึกษาทางไกล, สถาบัน. ชุดการเรียนทางไกล หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) :
กรุงเทพฯ, 2548.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม ชุดการเตรียมการทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน. ศุภสภาลาดพร้าว, กรุงเทพฯ : 2546.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ชุดการเรียนทางไกล
ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศุภสภาลาดพร้าว, 2546

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.), สำนักงาน. โครงการ
เสริมสร้างเครือข่ายประชาชนในการพิทักษ์สาธารณสมบัติ. 2553.

(เอกสาร อัดสำเนา)

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.), สำนักงาน. รวมพลังเดินหน้า
ฝ่าวิกฤตคอร์รัปชัน. เอกสารประชาสัมพันธ์ มปป.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.), สำนักงาน. สำนักกฎหมาย
กรอบเนื้อหาสาระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการ
ทุจริต, 2556. เอกสารอัดสำเนา

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.), สำนักงาน. สำนักกฎหมาย
“ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”. ม.ป.ป.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.), สำนักงาน. สำนักกฎหมาย
รวมกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต.
2555.

คณะอาจารย์ กศน. พัฒนาสังคมและชุมชน. คู่มือการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : บริษัทไผ่มิเดีย เซ็นเตอร์ จำกัด, 2548

ความเคลื่อนไหวทางการจัดการศึกษาของ ศธ. กับ คสช. ที่น่ารู้. [เว็ปไซด์] เข้าถึงได้จาก
<http://jukravuth.blogspot.com/> . สืบค้นเมื่อ วันที่ 26 สิงหาคม 2557.

- ค่านิยม 12 ข้อ:เราจะสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็งคนต้องเข้มแข็งก่อน.[เว็บไซต์]
เข้าถึงได้จากhttp://www.mof.or.th/web/uploads/news/199_12values.pdf
สืบค้นเมื่อ วันที่ 26 สิงหาคม 2557.
- จักรวาล คาทวิ. สันติ/สามัคคี/ปรองดอง/ค่านิยม 12 ประการของ คสช. : เนื้อหาช่วย
สอนและจัดกิจกรรม เพื่อนครู, ม.ป.ท. 2557. (เอกสารอัดสำเนา).
- ฐานพร ม่วงมณี. หนังสือเรียนสาระ การพัฒนาสังคม วิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง
ระดับประถมศึกษา.กรุงเทพฯ : บริษัทหนอนหนังสือ สตาร์เน็ตเวิร์คจำกัด, 2554.
- ถนอม พันธุ์มณี. หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม รายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง
ระดับประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2554 . กรุงเทพฯ : บริษัทบ้านไอที จำกัด,
ม.ป.ป.
- เผด็จ เอมวงศ์ และจุฑามาศ ลบแยม. กฎหมายในชีวิตประจำวัน : ตนเอง ครอบครัว
ชุมชน และประเทศชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เอ็มพันธ์ จำกัด, 2551.
- มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. พระสูตรและอรรถกถาเปลวทกนิยาม
ชาดก เล่มที่ 3. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : 2534.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ
ชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2556.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. คุณธรรมนำความรู้. สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา, กรุงเทพฯ : 2550.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. ชุดวิชาพัฒนาสังคมและ
ชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. เอกพิมพ์จำกัด : กรุงเทพฯ,ม.ป.ป.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง. หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. สำนักงาน
คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.), กรุงเทพฯ : 2550.
- สมโพธิ ผลเต็ม. ปรัชญาคำกลอน 100 เรื่องแรก. สิทธิวรรณ , บริษัท กรุงเทพฯ : 2549.
- สันติ/สามัคคี/ปรองดอง/ค่านิยม 12 ประการ ของ คสช. : เนื้อหาช่วยสอน และจัด
กิจกรรมเพื่อนครู.[เว็บไซต์].เข้าถึงได้จาก :<http://www.slideshare.net/jukravuth>. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557

สุทธิธรรม เลขวิวัฒน์. หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับประถมศึกษา

การศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ จำกัด, 2548

<http://th.wikipedia.org/wiki>

<http://www.tumsrivichai.com>

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายสุรพงษ์ จำจด	เลขาธิการ กศน.
นายประเสริฐ หอมดี	รองเลขาธิการ กศน.
นางตรีณัฐ สุขสุเดช	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
นายวิมล ชาญชนบท	ผู้อำนวยการ สถาบัน กศน. ภาคกลาง
ด.ต.ชาติวุฒิ เพ็ชรน้อย	รองผู้อำนวยการ สถาบัน กศน. ภาคกลาง

ผู้สรุปเนื้อหา

นางสมหทัย ประสมศรี	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
นางสาวบุษรา ทศนา	ครู กศน. อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
นางสาวสุทธิดา แสงคำ	ครู กศน. อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
นางสาวอรุณโรจน์ ทองงาม	ครู สถาบัน กศน.ภาคกลาง จังหวัดราชบุรี
นายสุรพิชญ์ โพธิวิหค	เจ้าหน้าที่ สถาบัน กศน.ภาคกลาง จังหวัดราชบุรี

ผู้ตรวจและบรรณาธิการ

นางสาวดารัตน์ กาญจนภา	ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดราชบุรี
นายสันติ อิศรพันธุ์	ครู กศน.อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
นางฟ้าหม่น รัตนฉายา	ครู กศน.อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
นางสาวจิตรา ถันอาบ	ครู กศน.อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
นางสาวอัญชลี ภูวนาณิช	ครู กศน.อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวอรุณโรจน์ ทองงาม	ครู สถาบัน กศน.ภาคกลาง จังหวัดราชบุรี
นายสุรพิชญ์ โพธิวิหค	เจ้าหน้าที่ สถาบัน กศน.ภาคกลางจังหวัดราชบุรี

ผู้ออกแบบปก

นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
------------------------	---

ออกแบบปก : ศุภาโชค ศิริรัตนศิลป์